

Tannhelse

sekretæren

02
17

Gerd Bang-Johansen

Seier: Tannhelsetjenesten flyttes ikke til kommunene

Side 19

T@nnhelse på nett

I overkant av 85 prosent av landets rundt 5 000 tannleger er koblet opp til helsenettet.

s. 10

Tannhelsesekretær i filmformat

Tre nyproduserte undervisningsfilmer skal tas i bruk i tannhelsesekretærutdanningen.

s. 14

Studiepoeng – fortsatt et blindspor

Det er ingen form for konvertering mellom studiepoengene i dagens utdanningssystem.

s. 16

TENKT AT DU VIL HJELPE?

BARE SYND DET
IKKE ER TANKEN
SOM TELLER

Foto: Jason van Bruggen. Takk til våre samarbeidspartnere som gjør denne annerøsen mulig.

Bezawit (9) bor i slummen i Etiopia. Hennes høyeste ønske er å gå på skole, men for at familien skal klare seg, er hun nødt til å arbeide store deler av dagen. Uten utdanning har Bezawit små sjanser til å komme seg ut av fattigdommen.

Det er ikke lett å forstå hvordan hun har det. Men du har kanskje tenkt på hvordan hun burde hatt det? Tenkt at du vil hjelpe?

Blir du Plan-fadder i dag, gir du barn som Bezawit en bedre framtid.

Send SMS FADDER til 03123 www.plan-norge.no

Plan
For og med barn

Innhold

T@nnhelse på nett

Side 10

Tannhelsesekretær i filmformat

Side 14

Studiepoeng- fortsatt et blindspor

Side 16

Annet innhold:

- 5 Leder av Gerd Bang-Johansen
- 6 Småstoff
- 10 T@nnhelse på nett
- 14 Tannhelsesekretær i filmformat
- 16 Studiepoeng- fortsatt et blindspor
- 19 Tannhelsetjenesten flyttes ikke til kommunene
- 20 Praksis i opplæring av tannhelsesekretærer
- 24 Parat etterlyser penger til etterutdanning
- 28 Konsekvenser ved avvikling av pensjonsytelser
- 31 Parats kurstilbud
- 32 Nidaros: Jobben som aldri blir ferdig
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål fra medlemmer
- 40 Kryssord, sudoku, anagram og på kryss og tvers
- 42 Leder i Parat

ThsF
Tannhelsesekretærenes Forbund

Utgis av: Tannhelsesekretærenes Forbund tilsluttet Parat

Tannhelsesekretærenes Forbund,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.thsf.no
www.parat.com
ISSN 1504-5714

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: thsf@parat.com

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Gerd Bang-Johansen
Mobil: 984 88 100
E-post: gerd.bang.johansen@parat.com

Forsidefoto: Trygve Bergsland/Istockphoto.
Avbildet: Gerd Bang-Johansen

Redaksjonen avsluttet: 12.6.2017
Materiellfrist neste nr: 4.9.2017

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

F Fagpressen

Layout:
07 Media, avd. Moss
www.07.no
Telefon: 22 79 95 00

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-0.no
Telefon: 51 61 15 00

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO₂-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

P PRESSENS FAGLIGE UTVALG

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

foto: yoanis Menge/leger uten grenser

LEGER UTEN GRENSER REDDER LIV OG LINDRER NØD HVER ENESTE DAG I KRIG, KRISER OG KATASTROFER. DET KAN DU OGSÅ GJØRE!

BLI FELTPARTNER OG STØTT OSS MED ET VALGFRITT BELØP I MÅNEDEN

TELEFON 08898

GIVERSERVICE@LEGERUTENGRENSER.NO

LEGERUTENGRENSER.NO/FELTPARTNER

Full seier i Stortinget

Vi valgte rett strategi. 1. juni kom innstillingen fra helse- og omsorgskomiteen på Stortinget: Tannhelsetjenesten flyttes ikke fra fylkene til kommunene.

For oss i ThsF er dette en viktig seier som berører mange av våre medlemmer, tillitsvalgte og kolleger. Ikke minst sikrer avgjørelsen de prioriterte gruppene i den offentlige tannhelsetjenesten et godt og stabilt tannhelsetilbud også i fremtiden.

I nærmere to år har ThsF, sammen med Parat, kjempet mot regjeringens forslag. Blant annet i høringsvar til Helse- og omsorgsdepartementet og i brev til helse- og omsorgs- og kommunal- og forvaltningskomiteene på Stortinget. Vi har også vært i Stortinget for å legge fram forbundets syn på regjeringens forslag. I disse to årene har vi hatt møter med de fleste partiene på Stortinget for å påvirke politikerne i riktig retning. Våre tillitsvalgte har også kjempet for å påvirke lokalpolitikere, i tillegg til å skrive innlegg i avisene.

Dagens tannhelsetjeneste på fylkesnivå består av store enheter med høy kompetanse, noe som gir høy effektivitet og bedre samfunnsøkonomisk utnyttelse av ressursene. Tilsvarende tjenester i små kommuner med presset økonomi ville gitt innbyggerne dårligere tjenester. Det ville vært utopi å tro at 354 kommuner ville være i stand til å opprettholde dagens gode tilbud til befolkningen.

I tidligere tider ble tannhelsetjenesten nedprioritert i kommunene, tilbudet varierte og vi klarte ikke å rekruttere tannleger. Overføring til fylkeskommunen var derfor et viktig grep for å sikre en bedre tannhelsetjeneste da den i 1984 ble flyttet fra kommunalt nivå og opp på fylkesnivå. I 2005 kom en bekreftelse gjennom en offentlig utredning som konkluderte med at fylkeskommunen var et velegnet forvaltningsnivå for den offentlige tannhelsetjenesten.

Resultatet av denne positive utviklingen er vi overbevist om blir opprettholdt i de nye regionene etter avgjørelsen i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget.

En stor takk til alle våre tillitsvalgte som har bidratt til at tannhelsetjenesten fortsatt blir på regionalt nivå.

Ønsker dere alle en god og velfortjent ferie.

Med vennlig hilsen

Gerd Bang Johansen

Gerd Bang-Johansen

Frikjenner snus

Norske helsemyndigheter advarer mot snus. Men nå viser en stor, svensk studie at de som snuser ikke rammes mer av bukspyttkjertelkreft enn andre. – Nå må myndighetene dempe advarslene til befolkningen, mener forskningsleder ved Folkehelseinstituttet.

Svenske forskere har sett på om det er en sammenheng mellom bruk av snus og kreft i bukspyttkjertelen i en stor

samlestudie. Resultatet slår bena under norske helsemyndigheters anbefalinger om nikotinbruk. Forskerne fant ut at de som brukte snus, ikke hadde større risiko for å få den fryktede kreftformen bukspyttkjertelkreft sammenlignet med dem som ikke snuste. Studien er publisert i tidsskriftet International Journal of Cancer.

Kilde: forskning.no

Periodontist inn i styret for Nasjonalt Diabetesforum

God diabetesomsorg er avhengig av tverrfaglig samarbeid, og som en del av satsingen på munnehelse ønsket Diabetesforbundet en tannlege inn i styret. Spesialist i periodonti, Kristin Kolltveit, skal nå bidra. Hun har lang erfaring med diabetes og munnehelse.

Kilde: Tannlegeforeningen

Grefsenerklæringen mot vold mot barn

Kronprins Haakon var til stede da Barneombudet inviterte topledere innen helse til «Høynivåmøte mot vold mot barn» på Grefsenkollen i Oslo, der blant annet Tannlegeforeningen sluttet seg til en felles erklæring om arbeidet mot vold mot barn.

De som jobber i den offentlige tannhelsetjenesten er de helsearbeiderne som ser barn og unge aller mest regelmessig. Barn og unge som utsettes for vold og overgrep har ofte tegn og skader på tenner og i munnhulen. I tillegg er dårlig tannhelse en sterk indikator på omsorgssvikt. Tannhelsetjenesten har derfor en svært viktig rolle i å oppdage og melde fra ved bekymring for et barn, skriver Tannlegeforeningen på sine nettsider.

Nyvalgt leder for fremtidens tannleger

Den norske tannlegeforenings studentforening valgte Mohammedreza Sefidroodi (22) som sin aller første leder i januar i år. Sefidroodi er student på fjerde året ved Det odontologiske fakultet i Bergen og kommer fra Sandnes i Rogaland. Etter studiet er planen å dra hjem til Sandnes for å jobbe i et par år, før han tar sikte på en spesialisering innen kjeveortopedi.

Kilde: Tannlegeforeningen

Tordis (75) med støtte til brannmenn

Tordis Stigen Klausen kjempet i 23 år for å få yrkesskadeerstatning etter å ha jobbet med amalgam som tannhelsesekretær på 70-tallet. Hun synes det er urimelig at norske brannmenn nå må ta den samme kampen for å få sykdommen godkjent som yrkesskade.

Det siste året har VG fulgt flere brannmenn fra Bergen. De forteller historien fra innsiden om de dramatiske bybrannene – og i kampen mot kreftsykdommen. Nå håper de å få myndighetene til å anerkjenne en sammenheng mellom sykdommen og arbeidsforholdet.

Kilde: VG

Verdens munnhelsedag

Verdens munnhelsedag 2017 ble markert den 20. mars i regi av den internasjonale tannlegeorganisasjonen, FDI. Organisasjonen har i tillegg kampanjen «Live Mouth Smart». I forbindelse med kampanjen har FDI laget en undersøkelse i tolv land som tar for seg hva folk vet om munnhygiene, og hvilke rutiner de faktisk har.

Det er ikke nødvendigvis de landene som er best informert som har de beste tannhelsrutinene når det kommer til stykket. De tre best informerte landene i undersøkelsen var Canada, New Zealand og Storbritannia, mens de som hadde best rutiner var Brasil, Mexico og Sør-Afrika.

Kilde: fdiworldental.org og Tidende

Pris for arbeid med HMS

Rådgiver for helse, miljø og sikkerhet ved Institutt for klinisk odontologi i Oslo, Bente Olin Teigmo, ble nylig hedret med Universitetets HMS-pris.

Hun får prisen for sin evne til å til å etablere HMS på en måte som gir tillit, trygghet og forståelse for hvorfor godt HMS-arbeid er viktig. Teigmo har stablet på bena felles, velfungerende systemer for smittevern, sortering av farlig avfall, at kjemikalier brukes etter forskrifter og med risikovurdering ved studentklinikken.

Kilde: Tannlegetidende

Antioksidanter trolig bra for implantater

Forskning fra Universitetet i Oslo (UiO) viser at antioksidanter kan ha en sentral rolle i om implantater integrerer seg godt i kroppen, eller om de kan føre til forviklinger.

Tannimplantater er blitt så lett tilgjengelig at de aller fleste av oss enten har det eller kommer til å få satt det inn en gang i fremtiden. Likevel kan de være kilde til alvorlig sykdom og ubehag. Antioksidanter viser seg å ha egenskaper som motvirker bakterievekst på implantatet. Med tanke på den økte trusselen antibiotikaresistens har blitt, er det mye bedre hvis vi kan bruke disse molekylene, som er helt naturlige, i stedet for antibiotika, sier forskerne ved UiO. @NTB

Studenter dårligst på tannhelse

Ifølge tannlege Jan Kirkedam ved A1 tannlegen i Arendal, er studenter de dårligste til å gå til tannlegen. Nå advarer han mot å vente for lenge, det kan nemlig koste dyrt. Studentenes Helse- og Trivselsundersøkelse avdekker at stadig færre studenter går jevnlig til tannlegen. Rapporten viser at 35 prosent av landets studenter ikke går regelmessig eller sjeldnere enn annen hvert år til tannsjekk. Det er en økning på seks prosent fra samme undersøkelsen som ble gjort fire år tidligere, der 29 prosent i samme gruppe ikke tok tannhelse alvorlig.

Kilde: Arendals Tidende

Sunne tenner er best for hjertet

Fagsjef i Den norske tannlegeforening, Øyvind Asmyhr, sier dårlig munnhelse kan føre til livstruende sykdommer. – Å pusse tennene nøye er rett og slett å ta vare på hele kroppen – og særlig hjertet. Fortsatt lider mange av den misforståelsen at tennene er tannlegens bord, mens legen tar seg av resten av

kroppen. Det er først i de senere årene at det er kommet en rekke forskningsstudier som viser sammenhengen mellom dårlig tannhelse og andre sykdommer

Barn og tannlegeskrekk

Klinikkssjef ved Avdeling for pedodonti og atferdsfag på Universitetet i Oslo, Anne Rønneberg, sier at egen tannlegeskrekk kan smitte over på barnet. Hun sier at foreldre kan forebygge tannlegeskrekk ved å snakke om besøket hos

tannlegen på samme måten som når man skal til frisøren.
– Gjør det til en hyggelig begivenhet, gjerne i kombinasjon med en annen hyggelig opplevelse. Ikke bruk setninger eller ord som «det er ikke farlig» og «dette er ikke noe å grue seg for», råder hun.
Kilde: kk.no

Bedre diagnostikk og behandling av munntørrrhet

I dag må man blant annet utføre en liten operasjon for å ta ut spyttkjertler fra underleppa, for å finne ut om tørrhet i munnen skyldes den kroniske sykdommen Sjøgrens syndrom. Professor Janicke Liaaen Jensen leder et team ved Institutt for klinisk odontologi ved Universitetet i Oslo som nå vil forenkle diagnostikken slik at én enkelt spyttprøve kan være tilstrekkelig.

De har funnet en sammenheng mellom økning av visse typer proteiner i tårer og spytt hos pasienter med Sjøgrens syndrom.

Kilde: odont.uio.no

Tannbleking uten effekt

TV 2 hjelper deg har testet Colgates Max White tannbørste med innebygd whitening-penn og konkluderer med at tannblekingseffekten av produktet er lik null. Geleen i pennen inneholder bare 0,1 prosent av blekemiddelet hydrogenperoksid. Ifølge norsk lov er det nemlig forbudt å selge tannbleking med mer enn 0,1 prosent blekemiddel til vanlige forbrukere.

– 0,1 prosent hydrogenperoksid er for lite til å gi noen effekt, sier tanntekniker Tor Løwer-Nilsen i Dentalforum til TV 2

Tannsaker topper pasientskadeerstatning

Norsk pasientskadeerstatning (NPE) opplevde en økning på tolv prosent fra 2015 til 2016 i meldte erstatningssaker som gjelder behandling i privat helsetjeneste. Flest saker er det innen tannbehandling.

Skader etter behandling hos tannleger og tannlegespesialister utgjør 56 prosent av sakene.

– Den vanligste behandlingen i privat helsetjeneste er tannbehandling, derfor ser vi også at de fleste sakene gjelder skader etter slik behandling, sier NPE-direktør Rolf Gunnar Jørstad.

Sosiale forhold viktig for Eldres tannhelse

Tanntap, redusert oral livskvalitet og sjelden bruk av tannhelsetjenester forekommer hyppigst blant eldre med få sosiale ressurser. Det viser en doktorgradsavhandling fra Universitetet i Bergen, skrevet av Ferda Gülcan. Avhandlingen støtter også antagelsen om at sosiale forskjeller i oral helse og bruk av tannhelsetjenester ikke primært skyldes påvirkning sent i voksent livsløp, men kan tilskrives forhold under oppvekst og i tidlig voksen alder.

Kilde: tannlegetidende.no

Askim tannklinikk flytter

Nåværende Askim og Knapstad tannklinikker stenges fra og med 14. juni, og den 28. juni åpner den nye lokale offentlige tannklinikken for befolkningen i kommunene Hobøl, Spydeberg, Skiptvet og Askim. Østfold fylkeskommune har bygget en helt ny klinikk på området ved Askim videregående skole. Personalet vil bestå av fem tannleger, to tannpleiere og syv tannhelsesekretærer.

Kilde: askim.kommune.no

Kommunal prøveordning

Regjeringen fikk ikke flertall for å flytte tannhelsetjenesten til kommunene, men det blir en prøveordning. Kommuner som ønsker det kan søke om å få overta ansvaret fra 2020, og omtrent 15 kommuner vil bli valgt ut som forsøkskommuner.

Ordningen skal evalueres i de tre første årene. Resultatet vil være avgjørende for om oppgavene eventuelt skal overføres til alle landets kommuner eller ikke. @NTB

Nordental tilbake på Lillestrøm

Nordental er en årlig møteplass for hele den norske dentalbransjen. Etter fjorårets utstilling i Stavanger er arrangementet igjen tilbake på Norges varemesse i Lillestrøm fra 2. til 4. november.

Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF) er som vanlig på plass med egen stand på messa. Nordental arrangeres av Den norske tannlegeforening.

Sammenheng mellom munnhelse og kreft

Førsteamanuensis Anne Margrete Gussgard ved Universitetet i Tromsø sier det er stor sammenheng mellom orale tannsykdommer og andre sykdommer. Hun har tatt en doktorgrad der hun har sett på hode- og halskreftpasienter. – For en tannlege kan indikasjoner på kreft være hevelser, sår som ikke gror, tenner som løsner, tannproteser som ikke passer lenger, sårhet og smerter i munnen og hovne lymfekjertler. Opphovning i tannkjøtt er som regel tegn på en tannkjøttbetennelse, men kan også være et tegn på blodkreft, sier Gussgard.

Kilde: uit.no

Bivirkninger fra kosmetikk

I 2016 fikk Folkehelseinstituttet 183 meldinger om bivirkninger av kosmetikk og kroppspfleieprodukter. I tillegg fryktes store mørketall. Bivirkninger ved bruk av fuktighetskremer var årsak til 56 prosent av meldingene. Hårpleieprodukter, inkludert sjampo, fulgte etter med 10 prosent av innmeldingene. Deretter fulgte produkter for hudrens og solprodukter. De resterende prosentene var fordelt på sminke, såpe, våtservietter, deodorant, negleprodukter, hårfarge og andre hårbehandlinger, munnhygiene og parfyme.

Kilde: fhi.no

T@nnhelse på nett

Det nye kravet om rapportering av egenandeler og den kommende innføringen av e-resept for tannleger gjør medlemskap i det nasjonale Helsenettet høyaktuelt. I overkant av 85 prosent av landets rundt 5 000 tannleger er i dag koblet opp til helsenettet.

Av: Kristin Rosmo

Det er en vanlig dag på tannlegekontoret. I det pasienten går ut av døren, registrerer tannlegen opplysninger om behandlingen og sender oversikt over egenandelen og refusjonskrav til Helfo gjennom Norsk Helsenett (NHN). Få dager etter ser du at pengene er på konto. Det er enkelt, raskt og sikkert.

Norske tannleger har blitt stadig mer aktive på helsenettet etter hvert som tjenestetilbudet har blitt bredere. Første gang en tannlege koblet seg til det nasjonale nettet for sikker kommunikasjon og utveksling av personopplysninger for aktører i helsesektoren, var i 2009. 85 prosent av landets rundt 5 000 tannleger er i dag oppkoblet, men nesten 600 tannleger har foreløpig valgt å ikke kjøpe medlemskap.

Stadig mer aktuelt

Norsk Helsenett er et statlig foretak, og deres oppgave er å levere en sikker, robust og hensiktsmessig nasjonal IKT-infrastruktur for effektiv samhandling

mellom alle aktører i helse- og omsorgssektoren.

– Tilkobling til helsenettet blir stadig mer nødvendig for tannlegene. Helsenettet er jo en løsning myndighetene har valgt for alle aktører i det norske helsevesenet, og tannlegeforeningen anbefaler å være medlem av helsenettet, sier Geir Fjerdings, som er tannlege og rådgiver for Den norske tannlegeforening i e-helsespørsmål.

Knytter helse-Norge sammen

Produktdirektør i Norsk Helsenett, Frode Johansen, sier visjonen til Norsk Helsenett er å knytte helse-Norge sammen. Det er Helse- og omsorgsdepartementet som definerer oppgavene deres. Målet er at nettet skal bidra til forenkling, effektivisering og kvalitetssikring av elektroniske tjenester til det beste for pasienter og befolkningen for øvrig.

– Våre kunder og medlemmer omfatter alle helseforetakene og de private sykehusene, alle landets apotek, fastleger og kommuner, samt en rekke andre helse-

Norsk Helsenett (NHN)

Et statlig foretak eid av Helse- og omsorgsdepartementet som drifter og utvikler en digital arena for sikker kommunikasjon og utveksling av personopplysninger for aktører i helsesektoren.

Finansieres gjennom medlemsavgift, statlige bevilgninger og direkte tjenestekjøp.

Alle fastleger, apotek, helseforetak og kommuner er medlemmer.

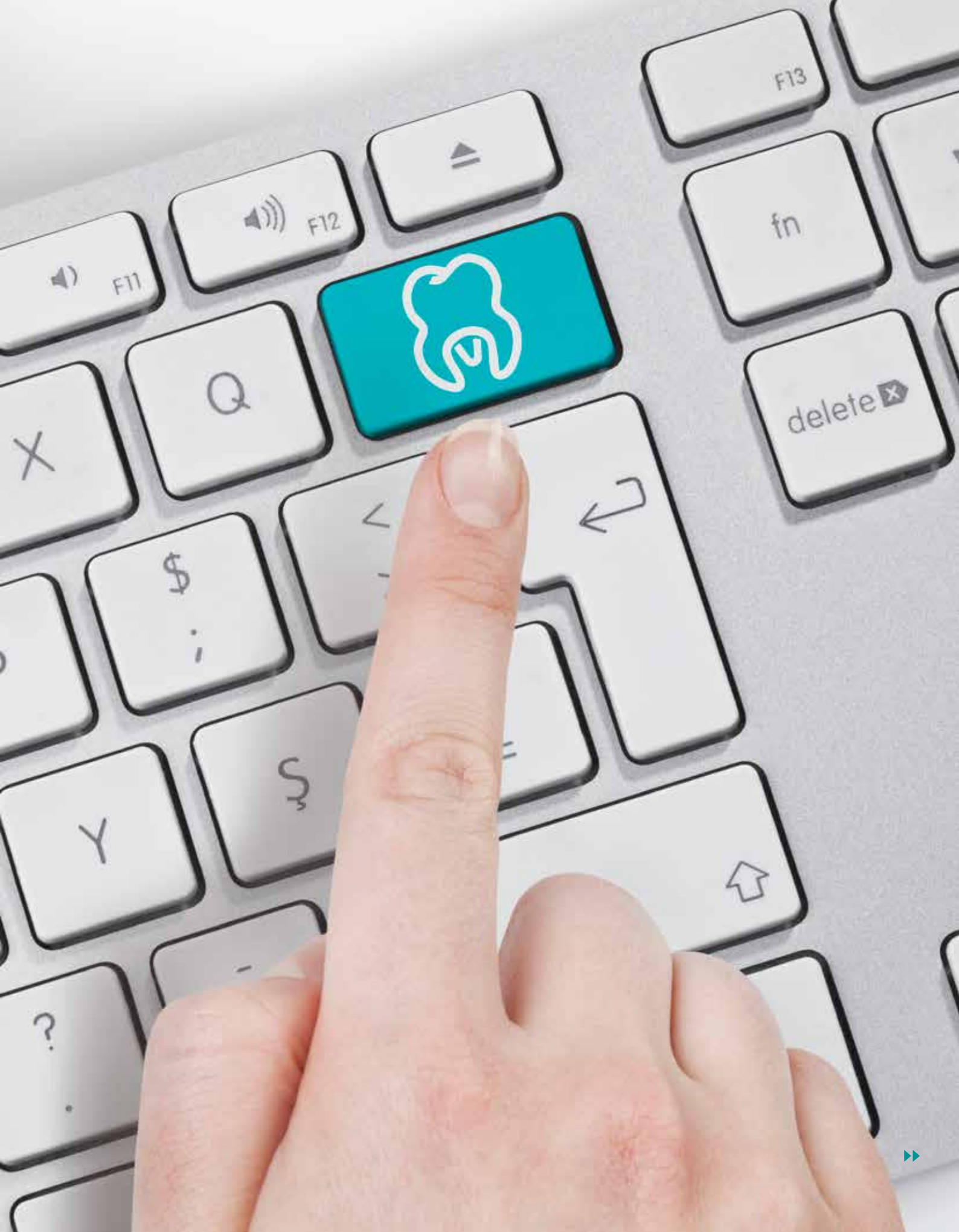
Vel 85 prosent av alle tannleger er medlemmer, i tillegg til mange fysioterapeuter og manuellterapeuter.

Gir blant annet sikker tilgang til behandlingsoppgjør med Helfo, henvisninger og epikriser.

Kan også benyttes til sikker dialog på e-post eller SMS, samt journaltilgang fra hjemmekontor.

I 2016 ble det sendt 192 millioner medisinske meldinger over NHN.

Kilde: Norsk Helsenett

«Kunnskap om informasjonssikkerhet er helt nødvendig, og det er viktig at alle som jobber innen helsesektoren tar det innover seg»

Geir Fjerdingen

Tannlege og rådgiver for Den norske tannlegeforening i e-helsespørsmål, Geir Fjerdingen. Foto: Vestfold fylkeskommune.

aktører som for eksempel tannleger, sier Johansen til Tannhelsesekretæren.

I fjor ble det totalt sendt 192 millioner medisinske meldinger gjennom Helsenettet. En medisinsk melding defineres som en elektronisk melding som inneholder pasientopplysninger. Norske tannleger mottok og sendte 223 000 slike meldinger i fjor, rundt 0,1 prosent av den totale trafikken. Vel seks av ti medisinske meldinger i Helsenettet gjelder e-resepter, og det er derfor ventet at tannlegenes andel av trafikken øker når e-resept også innføres for tannleger rundt årsskiftet.

Sikker motorvei

For tannlegene utgjør ifølge Fjerdingen helsenettet selve «motorveien» til for eksempel Helfo for behandleroppgjør.

- Helfo-kontakten har aktualisert seg i år, siden alle tannleger nå må sende oversikt over pasientenes egenandeler på grunn av de nye reglene for frikort ved egenandels-tak 2, sier Fjerdingen.

Oppkobling til helsenettet gir dessuten mye sikrere og mer effektiv kommunikasjon med spesialister. Det kan for eksem-

pel dreie seg om henvisninger, mottak av epikriser eller rådgivning om valg av behandling for pasienter. Helsenettet kan også brukes til SMS-varsling til pasienter om timer, e-post mellom kolleger og journaltilgang fra hjemmekontor.

- I tillegg får bransjen sikker dialog med andre deler av helsesektoren og tilgang til rådgivingstjenester om informasjonssikkerhet fra HelseCERT, sier Johansen.

Høye krav til sikkerhet

Medisinske meldinger som sendes over helsenettet inneholder helse- og personopplysninger og er underlagt strenge sikkerhetskrav.

- Meldingene skal, basert på sikkerhetskravene, være kryptert fra ende til annen. Kryptering og dekryptering av meldingene foregår utelukkende hos avsender og mottaker. Det vil si at det kun er avsender og mottaker som har mulighet til å lese innholdet, sier Johansen.

Sikkerhetskravene for Helsenettet er definert i «Norm for informasjonssikkerhet Helse- og omsorgstjenesten», hvor Den norske tannlegeforening er representert i styringsgruppen. Alle aktørene i helsenet-

Direktør produkt i Norsk Helsenett, Frode Johansen. Foto: Thomas Mandelid / Norsk Helsenett

tet forplikter seg til å følge sikkerhetskravene som er satt.

- Det er viktig for alle som jobber på tannlegekontorene å kjenne til innholdet i denne normen. Kunnskap om informasjonssikkerhet er helt nødvendig, og det er viktig at alle som jobber innen helsesektoren tar det innover seg, sier Fjerdingen.

Obligatorisk «veavgift»

Alle aktører som er tilknyttet Helsenettet betaler en medlemsavgift. Medlemskap for tannleger koster 1 175 kroner per måned – det samme som allmennleger, spesialister, apotek og andre helseaktører.

- Medlemsavgiften er «inngangsbilletten» til den felles infrastrukturen og de mulighetene som helsenettet representerer. Avgiften er ikke regulert av hvilke deler av tjenestetilbudet man faktisk benytter, men av alle tjenestene som er tilgjengelig for alle som er med, sier Johansen.

Enkelte tannleger stiller imidlertid et spørsmålsteget ved prisen, og mener de får for lite igjen for prisen de må betale.

- Særlig i de første årene etter at helsenettet ble tilgjengelig for tannlegene, var det mange som mente at prisen var altfor høy

Sikkerhetskravene for Helsenettet er definert i «Norm for informasjonssikkerhet Helse- og omsorgstjenesten».

og at tjenesten burde være finansiert av staten. Nå er imidlertid tjenestene i medlemskapet blitt flere, og flere aksepterer derfor prisen, sier Fjerdingen.

Alle som er med i Helsenettet må betale avgiften. Linjeleie kommer i tillegg.
– Avgiften kan sammenlignes med veiavgift; dersom du skal benytte motorveien, må du betale avgiften, illustrerer Johansen.

Godt samarbeid

Fjerdingen mener samarbeidet mellom Den norske tannlegeforening og Norsk Helsenett er godt. Han understreker at det er en fin ting at alle helseaktører i Norge er tilknyttet samme helsenett, og han opplever at det legges godt til rette for at helsenettet skal være attraktivt for tannlegene. Også Norsk Helsenett er opptatt av å ha god dialog med medlemmene.
– Vår kundeservice kan benyttes 24/7 av de enkelte medlemmene om det er behov for support eller om noen har spørsmål knyttet til tjenester i Helsenettet, sier Johansen.

Thomas Bagley har trukket seg som teknologidirektør i Helse Sør-Øst og som styreleder i Sykehuspartner HF etter manglende sikkerhetshåndtering av pasientjournaler. Nå er han ansatt i en nyopprettet stilling som viseadministrerende direktør i Norsk Helsenett (NHN). Foto: Ahlert Hysing/Computerworld.

Norsk Helsenett ansetter avgått direktør i Helse Sør-Øst

Fagforbundet reagerer på at avgått teknologidirektør i Helse Sør-Øst begynner i nyopprettet stilling i Norsk Helsenett over sommeren.

Av: Kristin Rosmo

Tidligere i vår ble det kjent at utenlandske IT-arbeidere hadde fått tilgang til pasientjournaler tilhørende Helse Sør-Øst. Det skjedde i forbindelse med konkurranseutsetting av IKT-infrastrukturen. Thomas Bagley trakk seg som både teknologidirektør i Helse Sør-Øst og styreleder i Sykehuspartner HF etter at dette ble kjent. Nå er han ansatt i en nyopprettet stilling som viseadministrerende direktør i Norsk Helsenett (NHN).

I en pressemelding fra NHN sier administrerende direktør Håkon Grimstad at Bagley starter i stillingen rett over sommeren. Grimstad uttaler i pressemeldingen at «Thomas Bagley har etablert seg som en tydelig og klar stemme som nyter stor tillit i helsesektoren generelt og innen e-helse-feltet spesielt».

Fagforbundet har uttalt til NRK at de ikke er fornøyd med ansettelsen av Bagley i Norsk Helsenett. Nestleder Sissel Skoghaug sier til NRK at «Vi har ikke tillit til Thomas Bagley fordi han gjentatte ganger har tilbakevist våre påstander om at sikkerheten for pasientdata ikke var tilstrekkelig ivaretatt da Helse Sør-Øst konkurranseutsatte IKT-infrastrukturen».

Tannlegeforeningens rådgiver i e-helse-spørsmål, Geir Fjerdingen, er avventende til om ansettelsen vil påvirke tannlegenes tillit til Norsk Helsenett.

– Jeg har ikke detaljert kjennskap til saken og vil derfor avvente endelig kommentar til alle forhold er grundig gjennomgått. Men sett i lys av sakens alvor, mener jeg ansettelsen av Bagley som viseadministrerende direktør i Norsk Helsenett virker særdeles dårlig timet, sier Fjerdingen.

Hovedtillitsvalgt for ThsF i Telemark fylkeskommune, Stine-Jeanette Wold Knudsen, sier jobben som skuespiller var krevende, men håper hun har fungert som et godt forbilde for alle som skal utdanne seg til tannhelsesekretær. Foto: Vette Daler.

Tannhelse i filmformat

Tre nyproduserte undervisningsfilmer skal tas i bruk i tannhelsesekretærutdanningen, og sentralt i produksjonen står ThsFs Anne-Gro Årmo og Stine-Jeanette Wold Knudsen. Utdanningsdirektoratet står for finansieringen og opptakene er gjort ved Lillo tannklinikk.

Tekst og foto: Vette Daler

Bak filmene står Vett & Viten – forlaget som også gir ut lærebøkene for tannhelsesekretærutdanningen. Filmene er en del av en offentlig satsing på digitale lærerressurser på alle utdanninger og skal være ferdig til bruk i undervisningen på tannhelsesekretærlinjene i august. Produksjonen er finansiert av Utdanningsdirektoratet.

Faglig ansvarlig

ThsFs nestleder Anne-Gro Årmo sier det er produsert tre filmer.

– En om assistanse ved vanlig konserverende behandling, tilsvarende en om røntgen og en annen om sterilen, sier Årmo.

Filmene er tatt opp på Lillo tannklinikk i Oslo i løpet av to dager i vinter.

– Det er fascinerende at to dagers lange, intense opptak kokes ned til tre korte filmer. Filmene har blitt bra ut ifra tidsaspektet og de økonomiske ressursene vi har hatt til rådighet, sier Årmo.

Hun er en av forfatterne som har hatt ansvaret for lærebøkene og har også vært faglig ansvarlig for de tre filmene.

– Jeg var til stede under opptakene og justerte en del underveis for at det skulle bli så korrekt som mulig, sier Årmo.

Filmene er basert på innholdet i lærebøkene.

– Filmene kan også være nyttige for dem som utdannet seg for lenge siden, og som nå kan få ny input og mulighet til å oppdatere seg, sier hun.

Utenfor komfortsonen

Hovedtillitsvalgt for ThsF i Telemark fylkeskommune, Stine-Jeanette Wold Knudsen, er tannhelsesekretær ved Skien tannklinikk og har hovedrollen i de tre filmene.

– Dette var langt utenfor min komfortsone, sier Wold Knudsen.

Hun har aldri vært skuespiller på film før, men da Anne-Gro Årmo ringte, sa hun ja takk.

– Det var litt skummelt til å begynne med, men jeg kom godt inn i det etter hvert. Vi måtte gjøre mange opptak om igjen, og det var krevende. Jeg håper jeg kan være et godt forbilde for dem som skal utdanne seg til tannhelsesekretær, sier hun.

Wold Knudsen ser ikke på dette som starten på en skuespillerkarriere.

– Det var interessant å være med på prosjektet, men jeg kommer nok ikke til å melde meg frivillig en annen gang, sier hun.

Filmene finner du på vettviten.no.

Studiepoeng – fortsatt et blindspor

Stortinget vil ha slutt på forskjellsbehandlingen mellom høyere yrkesfagutdanning og høyere akademisk utdanning. Fine ord, men uten innhold, mener leder i Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Gerd Bang Johansen.

Av: Lill Fischer

Stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden» ble behandlet i Stortinget i begynnelsen av mai. Regjeringen fikk gjennomslag for sine satsinger på kvalitet i fagskoleutdanningen.

Fra fagskolepoeng til studiepoeng

Poengsystemet i yrkeshøyskolen skiller seg fra poengsystemet ved universiteter og høyskoler, og det er ingen form for konvertering mellom disse poengsystemene.

I stortingsmeldingen skriver universitetene og høyskolene at lik terminologi for ulik utdanning ved bruk av «studiepoeng» kan bidra til å villede studenter, arbeids- og samfunnsliv. De påpeker også at innføring av studiepoeng som betegnelse ikke vil føre til automatisk innpass eller fritak for fagskoleutdanning i universitets- og høyskoleutdanning.

– Å endre betegnelse fra fagskolepoeng til studiepoeng uten at det får betydning for videre muligheter i utdanningssystemet, er å lure folk, sier Bang Johansen.

Hun mener studiepoengene må kunne inngå i en bachelor- eller mastergrad på universitets- og høyskolenivå.

Selv om fagskolene vil benytte «studiepoeng» i tiden fremover, vil dette ikke ha betydning for fagskolestudentenes overgangsmuligheter til andre deler av utdanningssystemet. Regjeringen understreker derfor at det påhviler fagskolene et betydelig ansvar om å informere fagskolestudentene om at betegnelsen studiepoeng i seg selv ikke har konsekvenser for overgang til høyere utdanning eller for fritak for fag i høyere utdanning.

Poeng for opptak til høyskoler og universiteter

Regjeringen innfører derimot tilleggspoeng for fagskoleutdanning ved opptak til universiteter og høyskoler, der det nå er mulig å få to tilleggspoeng totalt. Det vil si at dersom en søker dokumenterer 60 fagskolepoeng eller mer, vil dette gi to tilleggspoeng. Dersom søkeren doku-

Flere utdanningsinstitusjoner advarer mot at lik terminologi for ulik utdanning ved bruk av «studiepoeng» kan bidra til å villedde studenter, arbeids- og samfunnsliv. De påpeker også at innføring av studiepoeng som betegnelse ikke vil føre til automatisk innpass eller fritak for fagskoleutdanning i universitets- og høyskoleutdanning. Regjeringen og utdanningsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) understreker derfor at det påhviler fagskolene et betydelig ansvar om å informere studentene. Foto: Regjeringen.

Stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden» ble behandlet i Stortinget i begynnelsen av mai, der regjeringen fikk gjennomslag for sine forslag til endringer i fagskoleutdanningen.

menterer mellom 30 og 59 fagskolepoeng, vil vedkommende få ett tilleggspoeng. I dag gis det allerede slike poeng for fullført folkehøgskole og militærtjeneste eller siltjeneste.

Gerd Bang Johansen er glad for forslaget som vil fjerne den forskjellsbehandlingen fagskoleutdannede har vært utsatt for, men noen særlig effekt har hun ikke tro på. – Antallet tilleggspoeng en kan få ved opptak til høyere utdanning er svært begrenset, derfor får ikke forslaget særlig praktisk betydning, sier ThsF-lederen.

Bakgrunnen for stortingsmeldingen og tiltakene for å forbedre fagskolene er å dekke behovet for spesialiserte yrkesutøvere i mange bransjer. Statistisk sentralbyrå (SSB) mener Norge vil mangle nær 100 000 fagarbeidere i 2035. Ved å gi fagskolestudentene flere rettigheter, heve fagskolenes status og gjøre fagskoleutdanning mer kjent, regner en med at flere vil velge slike utdanninger.

Ikke lett å spå fremtiden

Hvilken type kompetanse fremtidens arbeidsliv har behov for er det vanskelig å si

noe om. Norsk arbeidsliv er i endring, og endringstakten går stadig raskere. Flere oppgaver blir automatisert, og nye behov og arbeidsplasser skapes. Parats leder, Hans-Erik Skjæggerud, mener at mange av de arbeidsoppgavene vi utfører i dag vil bli automatisert, og at det i fremtiden vil komme mange yrker vi ikke engang har tenkt på.

– Vi har sannsynligvis ikke fantasi nok til å tenke oss hva vi kommer til å jobbe med om 10, 20 og 30 år. Det eneste sikre er at vi trenger kunnskap, sier Skjæggerud.

Kan ikke ha barrierer i utdanningssystemet

Skjæggerud mener det er viktig å bryte ned de barrierene som er mellom fagskolene og universitets- og høyskolene.

– En kan ikke lenger regne med å ta en utdanning og jobbe innen dette yrket til en går av med pensjon.

Fremtidens arbeidstakere må regne med å være under konstant utdanning. Selv om SSB mener vi kommer til å mangle fagarbeidere i fremtiden, vet vi for lite om hvilken kompetanse arbeidslivet vil ha behov for, sier Parat-lederen.

Nytt ekspertutvalg

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal se på fremtidens arbeidsliv. Utvalget skal svare på spørsmålet om hva slags kompetanse norsk arbeidsliv vil ha av behov i fremtiden, og hvilken utdanning vi skal satse på. Kompetansebehovutvalget skal levere en årlig rapport, første gang 1. februar 2018.

– Vi vet at norsk arbeidsliv vil endre seg fremover, og at roboter vil overta flere arbeidsoppgaver, men vi vet for lite om hva slags kompetanse vi vil ha behov for. Vi må finne ut mer om dette. Det er viktig både for den enkelte som skal velge utdanning og yrke, og for samfunnet som helhet, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen, i forbindelse med at utvalget ble satt ned i begynnelsen av mai.

Ikke blindspor

Kent Gudmundsen representerer Høyre i kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen på Stortinget. Han mener at fagskolene ikke skal være noe blindspor

i utdanningssystemet, men innrømmer at fagskolene til nå har blitt stemoderlig behandlet.

– Regjeringens stortingsmelding om fagskolene gir et etterlengt løft, sier Gudmundsen. Han viser til at de i meldingen foreslo nær 50 tiltak for å løfte fagskolene, og at det er bevilget 68 millioner kroner i statsbudsjettet for å følge opp tiltakene.

Gudmundsen sier at et av hovedgrepene i meldingen var tiltak for bedre overgangsordninger mellom fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning.

– Vi er allerede i gang med å styrke kvaliteten i fagskolene. I fagskolemeldingen la vi frem en rekke tiltak som Stortinget sluttet seg til. Blant annet dette med å innføre tilleggspoeng for fagskoleutdanning, gi de som har tatt toårig fagskoleutdanning generell studiekompetanse samt ta tak i universitetenes og høyskolenes fritaksrutiner, sier Gudmundsen.

Regjeringen foreslo også å endre navnet «fagskolepoeng» til «studiepoeng», slik mange mener er nødvendig for å øke attraktiviteten til fagskoleutdanningene.

– Når fagskolene vokser i studentantall, leverer kvalitet og korte, målrettede utdanninger som samfunnet etterspør, vil også status følge med denne utviklingen. I neste periode vil vi ytterligere følge opp fagskolemeldingen og tiltakene, slik at vi styrker fagskolenes muligheter og status i utdanningssystemet, sier Gudmundsen.

Parats leder, Hans-Erik Skjæggerud, sier det er viktig å bryte ned barrierene mellom fagskolene og universitets- og høyskolene.

Seier: Tannhelsetjenesten flyttes ikke til kommunene

Regjeringen ville flytte ansvaret for tannhelsetjenesten til kommunene, men får ikke flertall for dette på Stortinget. I stedet blir det en prøveordning. Leder for Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Gerd Bang-Johansen, sier hun er glad for at fornuften har vunnet frem.

I nærmere to år har ThsF kjempet mot regjeringens forslag, blant annet i hørings-svar til Helse- og omsorgsdepartementet og i brev til helse- og omsorgs- og kommunal- og forvaltningskomiteene på Stortinget.

En gledens dag

Leder i Tannhelsesekretærenes forbund, Gerd Bang-Johansen, har dessuten selv vært i Stortinget for å legge fram forbundets syn på forslaget.

– I disse to årene har vi hatt møter med de fleste partiene på Stortinget. Våre tillitsvalgte har også kjempet for å påvirke lokalpolitikere, og de har skrevet innlegg i avisene. Utover det har Parats politiske ledelse bidratt til å påvirke politikerne i riktig retning, sier Bang-Johansen.

Hun sier dette er en gledens dag for alle tannhelsesekretærer i fylkeskommunal tjeneste og en stor seier for forbundet.

Bang-Johansen sier det ville vært utopi å tro at 354 kommuner ville være i stand til å opprettholde dagens tilbud til befolkningen.

– Dagens tannhelsetjeneste på fylkesnivå består av store enheter med høy kompetanse, noe som gir høy effektivitet og bedre samfunnsøkonomisk utnyttelse av ressursene. Tilsvarende tjenester i små kommuner med presset økonomi ville gitt innbyggerne dårligere tjenester, sier ThsF-lederen.

Bang-Johansen minner om at tannhelsetjenesten ble flyttet fra kommunene til fylkene i 1984. Bakgrunnen var ønske om enhetlig praksis, samt etablering og utvikling av tynge faglige miljøer.

– Tannhelsetjenesten ble nedprioritert i kommunene, tilbudet varierte og forebyggende arbeid ble i stor grad forsømt. Overføring til fylkeskommunen var derfor et viktig grep for å sikre en bedre tannhelsetjeneste. Resultatet av denne positive utviklingen er vi overbevist om at blir opprettholdt i de nye regionene etter avgjørelsen i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget, sier hun.

Prøveordning

Avtalen med regjeringspartiene Høyre og FrP innebærer at tannhelsetjenesten videreføres på regionalt nivå. Samtidig skal kommuner som ønsker det, kunne søke om å få overta ansvaret fra 2020. Om lag 15 kommuner vil bli valgt ut som forsøkskommuner.

Ordningen skal evalueres i de tre første årene. Resultatet vil være avgjørende for om oppgavene eventuelt skal overføres til alle landets kommuner eller ikke.

– Høyre er glad for at kommunene som ønsker det, skal få overta tannhelsetjenesten. Vi mener det særlig vil komme de svakeste gruppene til gode å se tennene i sammenheng med den øvrige helsetjenesten i kommunene, sier Høyres Tone W. Trøen.

Rus og eldre

Regjeringens opprinnelige forslag var en del av et større arbeid for å gi kommunene ansvar for flere oppgaver. At kommuner som ønsker det skal kunne få overta ansvaret for tannhelsen, er viktig, mener FrPs Morten Wold, som ikke er enig med ThsF. – Dette vil styrke tannhelsetjenestene til de som tidligere har sittet nederst ved bordet. Det vil blant annet gi eldre og personer med rusproblemer et bedre tannhelsetilbud, sier han.

Fylkeskommunen har i dag ansvar for å tilby tannhelsetjenester til barn og unge opp til 20 år, eldre med omsorgsbehov eller personer som oppholder seg på institusjon. I alt er det snakk om rundt 1,4 millioner mennesker.

Leder for Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Gerd Bang-Johansen, skryter av sine tillitsvalgte som har påvirket lokalpolitikere, og den norske befolkning, ved å skrive brev og innlegg i lokalavisene.

Praksis i opplæring av tannhelse- sekretærer

Utdanning som tannhelsesekretær må ifølge en ny stortingsmelding inkludere obligatorisk praksis ved tannklinikk. Dette er en av nyhetene i forslaget til endringer i innhold og oppbygging av yrkesfagene.

Av: Magne Otterdal

Utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag

Videregående trinn 1 (Vg 1)	Videregående trinn 2 (Vg 2)	Videregående trinn 3 (Vg 3) eller opplæring i bedrift	Fører til	Yrkesbetegnelse	
1 år	2 år	3 år	4 år		
Helse og oppvekstfag	Ambulansefag	Ambulansefaget	Fagbrev	Ambulansearbeider	
		Portørfaget	Fagbrev	Portør	
	Aktivitor	Aktivitorfaget	Fagbrev	Aktivitor	
	Barne- og ung.arbeidsfag	Barne- og ungdomsarbeiderfaget	Fagbrev	Barne- og ung.arbeider	
	Fotterapi og ortopediteknikk	Fotterapi	Yrkeskompetanse	Fotterapeut	
		Ortopediteknikkfaget	Fagbrev	Ortopeditekniker	
	Helsearbeiderfag	Helsearbeiderfaget ²	Fagbrev	Helsefagarbeider	
	Helseservicefag ³	Apotekteknikk	Yrkeskompetanse	Apotekteknikker	
		Helsesekretær	Yrkeskompetanse	Helsesekretær	
		Tannhelsesekretær	Yrkeskompetanse	Tannhelsesekretær	
	Alle programområder	Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Generell studiekompetanse		

Skisse til nytt utdanningsprogram viser utdanningsløp fra et til fire år, der utdanningen som tannhelsesekretær fortsatt vil være en treårig utdanning. Kilde: Stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning».

Etter et omfattende utredningsarbeid som munnet ut i stortingsmeldingen «Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning», vedtatt i april, er Utdanningsdirektoratet i gang med å utforme et nytt tilbud for fagskolene.

Obligatorisk med praksis

Det er tre konkrete forslag til endringer i tannhelsesekretærutdanningen:

- Tannhelsesekretær blir gjort til valgfritt fordypningsfag på VG2.
- Praksis blir obligatorisk på VG3.
- Etablering av kompetansesenter.

Tiltakene innføres, slik det nå ser ut, for både tannhelsesekretærer, apotekteknikere samt helsesekretærer. En rekke endringer i innhold og oppbygging av yrkesfagene er nå sendt ut til høring, med frist 4. september 2017. Direktoratets avdeling for fag- og yrkesopplæring opplyser at det allerede er kommet inn en rekke uttalelser.

Bare én videregående skole med tannhelsesekretærutdanning har foreløpig gitt sin høringsuttalelse, med full tilslutning til forslagene. I høringen blir det stilt følgende spørsmål, de fleste av ja/nei-type:

- Bør det innføres valgfrie programfag på Vg2 helseservicefag: helsesekretær, tannhelsesekretær og apotekteknikk?

– Dersom valgfrie programfag innføres på Vg2 helseservicefag, skal dette ikke begrense elevens valg av Vg3 (tannhelsesekretær, helsesekretær og apotekteknikk).

– Bør Vg2 helseservicefag opprettholdes som ett Vg2 uten å innføre valgfrie programfag, og heller anvende programfaget yrkesfaglig fordypning i Vg1 og Vg2, for å sikre tidligere fordypning i yrkene?

– Direktoratet ber om høringsinstansenes kommentarer til utvikling av veiledere som alternativ til valgfrie programfag.

I høringsforslaget fremgår det at en egen arbeidsgruppe for helsesekretærutdanningen har skissert to alternative forslag knyttet til Vg2 helseservice: Enten å innføre fordypning på Vg2, eller å opprette et eget Vg2 for helsesekretær.

I rapporten drøftet arbeidsgruppen flere alternativer, herunder omlegging til fagopplæring, men konkluderte med at de ønsket et eget Vg2 i skole for tannhelsesekretærer. Tilsvarende ble konkludert i arbeidsgruppene for apotekteknikk og helsesekretær.

Godt bidrag til synlighet

Tannhelsesekretærutdanningen er et av yrkesfagene som har måttet albue seg frem til forståelse og synlighet i samfunn og arbeidsliv. Styrking av utdanningen har vært et viktig bidrag i bestrebelsene på å bli synlige og likeverdige aktører i tannhelsen.

Leder i tannhelsesekretærenes forbund (ThsF), Gerd Bang-Johansen, har hele tiden lagt vekt på styrking av utdanningen som et viktig bidrag i det harde arbeidet med å bli synlige og likeverdige aktører i tannhelsetjenesten.

– Forbundet har bidratt til å styrke den faglige posisjonen gjennom aktiv deltagelse i utformingen av utdanningen. Deltagelse i å skrive den nasjonale læreplanen for tannhelsesekretærutdanningen, lærebøker skrevet av forbundets medlemmer og deltagelse i utarbeidelse av felles fagplan for tannhelsesekretærene i Skandinavia mot 2025, sier Bang-Johansen.

I forbindelse med EU-prosjektet Norplus var representanter fra blant annet Utdanningsdirektoratet, Tannlegeforeningen og ThsF i Århus for å lære og hente inspirasjon.

Samtidig har ThsF vært pådriver for å få på plass en formell kompetansegivende videreutdanning med fagskolestatus innen administrasjon og ledelse, i det EU-støttede prosjektet Norplus.

I høringsforslaget fra faglig råd heter det eksplisitt:

«Det er viktig å understreke at de oppgavene tannhelsesekretærene utfører i dag er svært viktige for driften av et tannlegekontor og inngår i teamet rundt pasienten. Faget er i høyeste grad relevant sett fra arbeidslivets ståsted.»

Mangel på tannhelsesekretærer

Det er samtidig flere utfordringer i årene som kommer. I faglig råds drøftinger summeres behovene og utfordringene på de helsefaglige arbeidsplassene slik:

- For lavt kompetansenivå hos nyutdannede. Oppgavene blir mer kompetanseskrevende som følge av innføring av ny teknologi, rapportering, helse- og kvalitetsregistre.
- Økt behov for spesialisering på Vg2 og mer fagspesifikke kompetansemål på Vg2 som også rettes mot ferdigheter og skikkethet, ikke bare kunnskap.
- En del gjentakelser fra Vg1 fører til liten progresjon og kan vurderes å utgå. For å nå et høyere kompetansenivå etter endt opplæring, må mer av opplæringen også på Vg2 dedikeres til selve faget; mindre tid må brukes

til å bli kjent med andre fag som har et beslektet, men likevel annet faglig tyngdepunkt.

- Behov for mer praksis – det er særlig vanskelig å få tilgang til praksissteder på Vg2.

Faglig råd konstaterer at det er et usikkert datagrunnlag for å vurdere fremtidens kompetansebehov for tannhelsesekretærer.

I 2014 var det ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) totalt 3 575 autoriserte tannhelsesekretærer ansatt i norske helse- og sosialtjenester, hvorav 188 ble autorisert i 2014. Av disse var 166 utdannet i Norge, 14 fra EU/EØS-området og åtte utenfor EU. Dette året avla 83 eksamen som tannhelsesekretær, og ifølge faglig råd kan det tyde på at en betydelig andel må ha tatt eksamen som privatist.

Tannlegeforeningen melder om et betydelig rekrutteringsbehov, særlig på grunn av høy snittalder i yrkesgruppen, samt at det generelt later til å være en gryende mangel på tannhelsesekretærer med utdanning og autorisasjon, ifølge høringsutkastet for endringer i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen.

Mangel på mannlige tannhelsesekretærer

Vil menn søke utdanning som tannhelsesekretær i fremtiden? Det spørsmålet kan saktens stilles. Tannhelsesekretær er det yrket som troner på toppen av listen med færrest menn. Andelen menn med helse- eller tannhelsesekretærutdanning er 0,6 prosent, eller i praksis lik null.

Noen vil kanskje hevde det er en «fun-fact» som er å finne i grunnlagsmaterialet for reformer i landets yrkesfaglige utdanningstilbud. Men det er like fullt et seriøst

ønske å få flere menn til å velge yrker og fag som normalt er dominert av kvinner – og det samme når det gjelder å få kvinner til å velge mannsdominerte fag.

I tillegg til forsøkene på å få flere menn til å velge helsefaglig utdanning, jobbes det også med tiltak for å tilrettelegge flere fag for voksne som ønsker å gå løs på en ny yrkeskarriere. Dette er også drøftet i høringsutkastet for den yrkesfaglige tilbudsstrukturen.

«Sånn vil vi også ha det i Norge»

Nylig var leder Gerd Bang-Johansen på Norplus-møte i Århus for å se nærmere på tannhelseutdanningen der.

Sånn vil vi også ha det i Norge, kommenterte Berg-Johannessen på sin Facebook-profil. Der la hun ut en hel billedserie fra skolen i Århus.

Det samme gjorde representantene fra Svenska Tandsköterskeförbundet: «Århus universitet. Så här önsker vi oss våra tandsköterskeutbildningar.»

Få gratis
assistanse når
uhellet først er ute!

INGEN EGENANDEL. INGEN SPØRSMÅL.
I TILLEGG ER DU MED Å SIKRE BEREDSKAPEN LANGS KYSTEN.

Medlemsfordeler: Assistanse - Dykking - Slep - Starthjelp - Lensing - 24 timers service - Rabatt nettbutikk -
Hjelp i Norge, Sverige og Danmark - Skippermøter - Hjemtransport

*Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) vil, med professor Steinar Holdens hjelp, vite hvilken kompetanse norsk arbeidsliv trenger i fremtiden.
Foto: Høyre/Hans Kristian Thorbjørnsen/ NTB/Scanpix.*

Parat-lederen etterlyser penger til etterutdanning

Regjeringen satser tungt på å gi hele Norge et kompetanseløft. Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud sier det samtidig er på tide å få en avklaring på hvordan etterutdanningen av landets arbeidstakere skal finansieres.

Av: Johnny Gimmestad

” *Det viktigste resultatet hittil er at kompetanse er løftet fram som den viktigste enkeltfaktoren for en vellykket omstilling av norsk arbeidsliv.*

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud spør hvem det er som skal betale for kompetanseløftet. Foto: Parat.

utvalget ble presentert for offentligheten i slutten av mai.

Skal bidra til mer forskning

Utvalget skal ifølge departementets pressemelding bidra til mer forskning og til å utnytte allerede eksisterende undersøkelser og analyser på området på en bedre måte.

Hvordan dette skal skje, og hvilke oppgaver man særlig vil konsentrere seg om, synes utvalgsleder og økonomiprofessor Steinar Holden det ennå er for tidlig å si noe om.

– Jeg har ikke lyst til å tolke mandatet i media uten at vi har hatt noe møte i utvalget der vi har drøftet mandatet, skriver han i en e-post til Parat.

Omstilling krever ny kunnskap

Oppdragsgiver Røe Isaksen er også forsiktig med å si hvor konkrete resultater han forventer fra utvalget. Det er i første omgang oppnevnt for tre år og skal i denne perioden avgi årlige rapporter om kompetansebehovet, med premiere 1. februar 2018.

– Utvalget kan selvfølgelig ikke gi oss et svar med to streker under, men det skal bidra til ny kunnskap som hjelper oss å ta gode valg når vi legger planer for

fremtiden. Den kunnskapen trenger de som skal inn i arbeidslivet, og de arbeidstakerne som må omstille seg for å beholde jobben, sier kunnskapsministeren.

Han synes det er spennende at organisasjonene i arbeidslivet vil stille opp, sammen med forskere og myndigheter, for å skape et bedre kunnskapsgrunnlag om kompetansebehovet i Norge fremover.

Bygger på kompetansestrategi

Om utvalget ennå ikke har fått utformet noe mandat, så operer det likevel ikke i noe tomrom. I begynnelsen av februar presenterte statsråd Røe Isaksen dokumentet «Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021». Det med tilslutning fra partene i arbeidslivet og fra berørte myndigheter. Der ble det slått fast at strategipartnerne blant annet er enige om:

- Å bidra til at det gjøres gode valg for den enkelte og samfunnet.
- Å arbeide for bedre læringsmuligheter og god bruk av kompetanse i arbeidslivet.
- Å styrke kompetansen til voksne med svake grunnleggende ferdigheter, svake norsk og/eller samiskferdigheter og lite formell kompetanse.

Hva slags kompetanse trenger norsk arbeidsliv i fremtiden? Det er den enkle versjonen av den store jobben som det nylig oppnevnte utvalget med det umulige navnet «Kompetansebehovsutvalget» har fått av kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H).

– Vi vet at norsk arbeidsliv vil endre seg fremover, og at roboter vil overta flere arbeidsoppgaver, men vi vet for lite om hva slags kompetanse vi har behov for. Vi må finne ut mer om dette. Det er viktig både for den enkelte som skal velge utdanning og yrke – og for samfunnet som helhet, påpekte statsråden, da

Vil styrke karriereveiledningen

I forlengelsen av disse mer overordnede målene samlet også strategipartene seg om en rekke mer konkrete delmål. Blant de mest håndgripelige er:

- Å sørge for tilgang til et helhetlig system for karriereveiledning og styrke kompetansen til karriereveiledere og rådgivere, i tillegg til å utvikle karrieremulighetene i yrkesfaglige utdanninger og yrker.
- Å gjøre det enklere for arbeidstakerne å dokumentere kompetansen de skaffer seg i arbeidslivet, slik at denne kompetansen kan utnyttes mer effektivt.
- Å forenkle og forbedre systemene for godkjenning og vurdering av utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner.

Og endelig det ble altså slått fast at man skulle etablere et eget kompetansebehovutvalg, bestående av forskere, analytikere og representanter for alle hovedorganisasjonene i arbeidslivet og departementene. Dette er utvalget som Steinar Holden er utnevnt til å lede.

Bred satsing

Utvalget skal ifølge kunnskapsministeren «hjelpes både arbeidssøkere og arbeidstakere under omstilling å ta bedre valg».

– Det vil også være viktig for beslutningstakere i utdanningssektoren og for bedriftene, hevdes det. Blir dette for altomfattende og sprikende, eller er det et poeng å favne så bredt, Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud?
– Når det først tas et skikkelig løft på dette området, er det bra at perspektivene er brede nok. Etableringen av et slikt tungt og bredt utvalg innebærer at problemstillingene de skal ta for seg anses som avgjørende for at AS Norge skal klare seg bra også i fremtiden. Det handler om hvilken kompetanse det norske arbeidslivet skal bygge videre på, et arbeidsliv vi ikke vet altfor mye om med de hurtige endringene som nå finner sted.

*Instituttleder og professor på Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, Steinar Holden, skal lede «Kompetansebehovsutvalget» som er nedsatt av kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H).
Foto: NTB/Scanpix.*

– Ifølge oppdragsgiver Torbjørn Røe Isaksen bygger utvalget på den nasjonale kompetansestrategien som ble lagt fram tidligere i år. Hvilke resultater har arbeidet med denne strategien frembragt så langt?

– Det viktigste resultatet hittil er at kompetanse er løftet fram som den viktigste enkeltfaktoren for en vellykket omstilling av norsk arbeidsliv. Dermed har også problemstillinger knyttet til fremtidens kompetansebehov fått mer oppmerksomhet fra mediene. Det bidrar igjen til at den enkelte arbeidstaker blir mer oppmerksom på om hun eller han har riktig, eller tilstrekkelig kompetanse til å kunne stå i arbeid resten av livet.

Skjæggerud sier han i tiden fremover vil se at strategien medvirker til at alle parter i norsk arbeidsliv holder søkelyset på kompetanse. På hver sin måte kan partene dermed bidra til at den voksne befolkningen får en positiv utvikling på dette området.

Manglende finansiering av etterutdanning

– Hva er etter din vurdering den viktigste oppgaven Holden-utvalget kan gi seg i kast med?

– Overordnet håper og tror jeg utvalgsarbeidet vil bidra til at partene i norsk

arbeidsliv sammen finner en løsning for en god og effektiv videreutdanning av dagens arbeidsstokk. Det har lenge vært en rettighet for arbeidstakere å gjennomføre etter- og videreutdanning. Dessverre er det ikke kommet noen løsning på finansieringen. Derfor er vi heller ikke kommet så langt som vi burde.

I lys av fallende produktivitet, demografiske utfordringer og svekkede inntekter til statskassen, er det ifølge Skjæggerud snart bare kompetanse som kan snu pilene riktig vei. Da må det finnes en løsning på finansieringen av etter- og videreutdanning. Grunnlaget for denne løsningen kan og bør komme ut av dette utvalgsarbeidet.

– Er det noen problemstillinger du ser et særlig påtrengende behov for å ta tak i?

– I ny teknologi ligger det muligheter for bedre tjenester til befolkningen og høyere produktivitet. Betingelsen er at vi har arbeidstakere med kompetanse til å kunne ta teknologien i bruk. Uten slik kompetanse vil også investeringslysten være begrenset. Et viktig område vil dermed være å identifisere hvilken type kompetanse ny teknologi innenfor ulike bransjer og næringer krever.

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljake for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettgenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

Avvikling av pensjonsytelser

Bør vi fortsatt ha en ordning der de som er gift skal få alderspensjon fra sin ektefelle, eller hører dette til fortiden? Regjeringen foreslår at tilleggene som dagens etterlatte får i egen alderspensjon skal avvikles for de som er født i 1963 og senere.

Kommentar: Andreas Moen, pensjonsekspert og advokat i Parat

Ytelser til etterlatte omfatter pensjon til ektefeller, partnere og samboere med barn. Dette omfatter pensjon til etterlatte under 67 år, tillegg til egen alderspensjon eller uføretrygd for etterlatte alderspensjonister, i tillegg til barnpensjon til etterlatte barn. Ordningene har i hovedsak vært uendret siden folketrygden ble innført i 1967, men bygger nå delvis på regler som er i ferd med å fases ut.

I pensjonsforliket fra 2005 ble det forutsatt at disse ytelsene skulle utredes som en del av pensjonsreformen. Den 2. februar i år leverte et offentlig oppnevnt utvalg rapporten NOU 2017:3 «Folketrygdens ytelser til etterlatte – Forslag til reform».

Det mest dramatiske ved forslaget er at tilleggene som dagens etterlatte får i egen alderspensjon skal avvikles for de som er født i 1963 og senere. I denne kommentaren vil jeg rette et kritisk blikk mot dette forslaget.

En velbegrunnet avvikling?

Avvikling av ytelser til gjenlevende ektefelle kan være godt begrunnet. Såkalt enkepensjon har historie tilbake til 1700-tallet, men selv dagens ordning fra 1967 ble laget for et samfunn der mannen i stor grad var familieforsørger. Siden den gang har samfunnsforholdene endret seg mye. Kvinner blir i langt mindre grad forsørget, og arbeidslinjen er blitt et viktig prinsipp. Selv om det fortsatt er forskjeller mellom kjønn, endrer bildet seg gradvis. Og etterlatteytelser til ektefeller passer dårlig med arbeidslinjens prinsipp om å stimulere til eget arbeid. Likevel er det god grunn til å være kritisk til forslaget.

Utgiftene til ulike fordeler for etterlatte i alderspensjon utgjorde 4,1 milliarder kroner i 2013. Med videreføring av dagens nivå anslås utgiftene å øke og nær doubles i løpet av de neste 25 årene. Med forslaget til reform vil denne ytelsen avvikles, og er penger spart for det offentlige.

Folketrygdens lovbestemte formål er blant annet «å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt» og «bidra til utjevning av inntekt og levekår». Fordelen for etterlatte knyttet til alderspensjon har ivaretatt nettopp dette, ved å sørge for at typisk kvinner som har vært helt eller delvis hjemmевærende med barna skal få et anstendig livsgrunnlag som etterlattepensjonister. I et likestillings- og fattigdomsperspektiv er ytelsene viktige, fordi disse pensjonene i stor grad utbetales til kvinner med liten inntekt og lav pensjonsopptjening. Dette er i dag en motvekt til at både lønn og alderspensjon er betydelig høyere for menn.

I mandatet for utredningen har slike forhold ikke vært vektlagt. Tvert imot har oppdraget gått ut på å vektlegge bærekraften i pensjonssystemet, samt å utforme nye ytelser til etterlatte i tråd med målene i pensjonsreformen, herunder å støtte opp under arbeidslinjen.

Pensjonsekspert og advokat i Parat, Andreas Moen, mener regjeringens forslag vil ramme mange kvinner som nå vil miste en viktig ytelse.

■ PENSJONSENDRING

Andreas Moen sier norske kvinner i gjennomsnitt kun har en bruttoinntekt på to tredjedeler av menn. Ifølge tall fra SSB for 2015 var gjennomsnittlig bruttoinntekt for menn på 530 100 kroner og 354 000 kroner for kvinner.

Konsekvenser av forslagene

Opptjening av alderspensjon bygger på inntektsmønstre fra mer enn 40 år tilbake. Fordi pensjonen tar utgangspunkt i en betydelig historisk forskjell mellom menn og kvinner, er det nå slik at alderspensjonen er langt større til menn. Men også når vi ser på dagens inntektsforskjeller, er det tydelig at det vil være store forskjeller i minst 40 år framover. Det er ifølge SSB i dag nesten like mange kvinner og menn i arbeidsstyrken i Norge. Norske kvinner har imidlertid bare en bruttoinntekt på ganske nøyaktig to tredjedeler av menn. Ifølge tall fra SSB¹ for 2015 var gjennomsnittlig bruttoinntekt for menn på 530 100 kroner og 354 000 kroner for kvinner. Årsakene til det store lønnsgapet mellom menn og kvinner er en kombinasjon av at kvinner tjener dårligere og jobber mer deltid.

Fordelen i alderspensjon til etterlatte ektefeller virker i dag som en buffer mot pensjonsgapet mellom menn og kvinner. Dersom den foreslåtte utfasingen av tillegg i alderspensjon blir vedtatt, vil det i praksis bli flere milliarder pensjonskroner mindre til eldre etterlatte med lav inntekt. I praksis vil forslaget, dersom det blir vedtatt, bidra til at mange framtidige fattige eldre kvinner med dette mister en viktig ytelse.

Se til Sverige

I Sverige er likestilling i pensjonssystemet og fattigdom blant eldre kvinner høyaktuelt. Der begynte man å fase ut etterlattepensjonene fra midten av 1990-tallet. De siste årene er man derimot blitt bevisste på at et stadig økende antall eldre kvinner lever under EUs fattigdomsgrense, og blant annet peker en offentlig utredning fra juni 2016 om likestilte pensjoner på store forskjeller i menn og kvinners alderspensjon.

I januar i år ble det laget en offentlig handlingsplan² som blant annet foreslår å gjøre det lettere å overføre pensjonsrettigheter mellom ektefeller og samboere. Det er god grunn til å iverksette tilsvarende tiltak i Norge. Dersom fordelene i alderspensjon for etterlatte forsvinner, er det behov for å få på plass noe annet som kan sikre økonomisk trygghet og bidra til utjevning av inntekt og levekår for etterlatte ektefeller og samboere.

Veien videre

De foreslåtte svekkelsene av folketrygden er i seg selv ikke ulogiske, men vil innebære en privatisering av noe som tidligere var forsikret i folketrygden, i tillegg til økt pensjonsgap mellom menn og kvinner og større inntektsforskjeller i samfunnet.

Det bør derfor utredes tiltak for blant annet deling av pensjonsrettigheter i Norge, slik som i Sverige. Arbeidet som Parat og andre fagforeninger legger ned for å bedre tjenstepensjonene i privat og offentlig sektor blir desto viktigere. Dette gjelder ikke minst arbeidet med omlegging av innskuddspensjon i privat sektor, slik at vi kan legge til rette for opptjening av pensjon fra første krone. Her er det i dag deltidsansatte og midlertidig ansatte som er taperne, og de fleste av dem er kvinner.

For offentlig ansatte vil ektefellepensjonen i tjenstepensjonsordningen bli viktigere. Per i dag har etterlatte ektefeller etter offentlig ansatte rett til en utbetaling på ni prosent av avdødes lønn. Denne etterlattepensjonen kan for mange bli avgjørende for at den etterlatte skal klare seg økonomisk, og kunne beholde boligen når ektefellen dør. Denne pensjonen kan komme under press, selv om de økonomiske realitetene kan tilsa at ordningen heller bør styrkes, for eksempel til også å gjelde samboende.

¹ <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling>

² <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/01/handlingsplan-for-jamstallda-pensioner/>

Parats kurstilbud

Grunnopplæringen av tillitsvalgte i Parat består av tre trinn. I tillegg kan tillitsvalgte delta på fordypningskurs innenfor ulike emner og høgskolekurs som gir studiepoeng. I 2016 deltok nesten 600 tillitsvalgte på ulike kurs, noe som tilsvarer omtrent 1800 elevdager.

Av: Lill Fischer, foto: Tove Løhne

Trinnopplæringen skal gjøre tillitsvalgte kjent med Parat og tillitsvalgtrollen, i tillegg til å gi grunnleggende kunnskap om lov og avtaleverk i norsk arbeidsliv.

Interne og eksterne kurstilbud

Fordypningskursene som tilbys er innenfor emner som forhandlingsteknikk, kommunikasjon- og presentasjonsteknikk, retorikk, konflikthåndtering, arbeidstid, omstillinger og nedbemanning. I tillegg er det kurs for ansatte i tilsetningsråd. Høgskolekursene gjennomføres i samarbeid med Høgskolen i Sørøst-Norge og kan gi et årsstudium for tillitsvalgte, der dette året, som totalt gir 60 studiepoeng, kan inngå som en del av en bachelorgrad.

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud sier god opplæring er helt avgjørende for en organisasjon som ønsker å ha de beste tillitsvalgte.

– Ut fra de tilbakemeldingene jeg mottar, er tillitsvalgte godt fornøyd med tilbudet de får, men vi vurderer fortløpende nye tilbud til medlemmer og tillitsvalgte. I tiden fremover vil vi også tilby enklere og raskere opplæring gjennom nettmøter og kursvideoer, sier han.

Opplæringsansvarlig i Parat, Tove Løhne, deltok tidligere i år på fordypningskurset i presentasjonsteknikk og kommunikasjon. Her fikk hun anledning til å stille noen av kursdeltakerne spørsmål om deres erfaringer.

5 på kurs

Trine Anne Iversen Ramm, NAV Nøtterøy

Det å være tillitsvalgt er lærerikt. Jeg blir tidlig informert om hva som skjer i virksomheten og får med det mulighet til medbestemmelse. Kurset gjør at jeg tør å gå ut av komfortsonen og vet hvordan jeg kan fange oppmerksomheten for å få frem mitt budskap.

Heidi Stenbråten, Eurofins Food & Feed Testing Norway

Å være tillitsvalgt er spennende, informativt og lærerikt. Det gir også innsikt i bedriften på en annen måte enn som kun ansatt. Dette kurset har hjulpet meg til å utvikle personlige egenskaper, samt tilegne meg nyttige verktøy i kommunikasjon og presentasjon.

Renate Tangedal Nitter, Målselv Tannklinikk

Dette kurset er praktisk og lærerikt. Jeg har fått skjøvet på mange egne grenser og utfordret meg selv i å presentere. Det er samtidig nyttig å møte andre engasjerte tillitsvalgte og dele erfaringer.

Hajo Schmidt-Horix, Norad

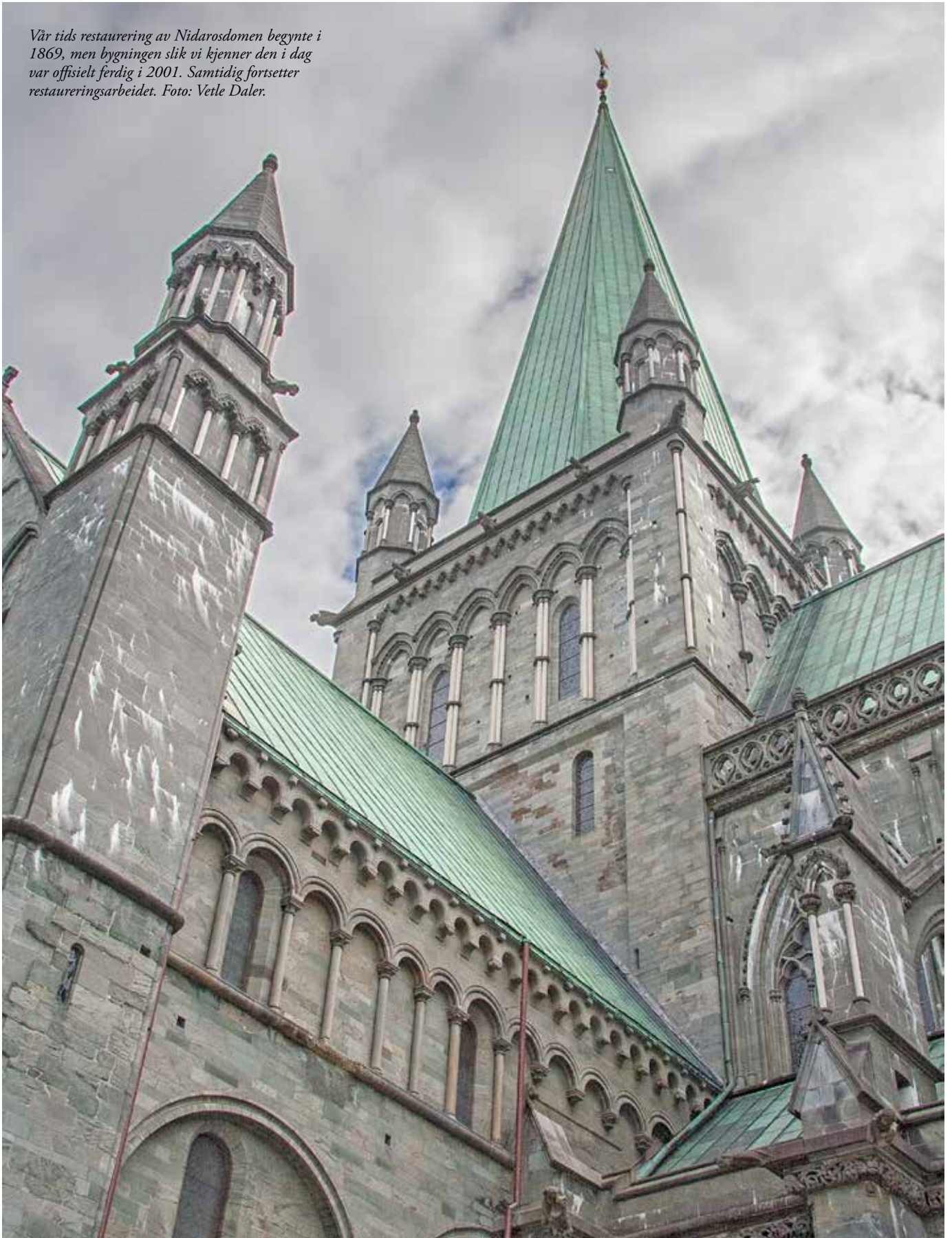
Det er spennende og utfordrende å være tillitsvalgt. Jeg lærer mye og føler et ansvar for medlemmene. Dette kurset har gjort at jeg har blitt tryggere på meg selv i settinger hvor jeg skal presentere og hjelper meg i rollen som tillitsvalgt.

Steinar Hjeltestad, tillitsvalgt Hordaland politidistrikt,

Jeg får muligheten til å ta en mengde gode, nyttige og relevante kurs som også gjør meg bedre i stand til å gjøre en god jobb som tillitsvalgt. Dette kurset har gitt meg et godt grunnlag for å kunne kommunisere og presentere saker på en slik måte at jeg øker mulighetene til å nå frem.

Vår tids restaurering av Nidarosdomen begynte i 1869, men bygningen slik vi kjenner den i dag var offisielt ferdig i 2001. Samtidig fortsetter restaureringsarbeidet. Foto: Vetle Daler.

Jobben som aldri blir ferdig

Parat-bladet har møtt noen av Parats medlemmer ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider. Ombygging og restaurering av nasjonalhelligdommen Nidarosdomen har pågått helt siden middelalderen, og katedralen har endret utseende i flere omganger.

Av: Vettle Daler

Ansatte ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) tar vare på nasjonalhelligdommen vår, og de blir aldri ferdig med jobben sin. Vår tids restaurering av Nidarosdomen begynte i 1869 med opprettelsen av «Thronhjems Domkirkes Restauration». Bygningen slik vi kjenner den i dag var offisielt ferdig så sent som i 2001. Da ble de siste delene heist på plass, men restaureringsarbeidene fortsetter – de gamle bygningene trenger nemlig kontinuerlig oppgradering.

Restaurering og vedlikehold

Rundt 70 mennesker jobber i virksomheten Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider, mange av dem er Parat-medlemmer. Restaureringsarbeidet gjennom virksomheten er en statlig virksomhet, underlagt Kulturdepartementet, og har ikke bare ansvaret for restaurering og vedlikehold av kirken og Erkebispegården, men også for besøksenter, suvenirbutikk, guiding, drift, sikkerhet og utleie av lokaler. Det er også denne virksomheten som har ansvaret for utstillingen av riksregaliene. I Erkebispegårdens vestfløy kan du nemlig oppleve kongekronen og

resten av de norske kronjuvelene. De er dessuten ansvarlig for Nasjonalt pilegrimssenter.

Godt samarbeid

Restaureringsvirksomheten har med andre ord mange oppgaver, og mange ulike yrkesgrupper er representert. Parats hovedtillitsvalgt er Angela Bjørkmo, som til daglig er renholdsleder. Hun begynte i virksomheten i 2010 og ble fort varatillitsvalgt, før hun avanserte til hovedtillitsvalgt, en rolle hun trives veldig godt i. Hun sier at samarbeidet med de andre fagforeningene fungerer godt. – Vi har både Akademikerne, Unio og LO-forbundet NTL representert her. Mens håndverkerne stort sett er organisert i NTL, er Parat-medlemmene en veldig sammensatt gruppe, med alt fra renholdere og driftsteknikere til guider, butikkmedarbeidere, formidlere, økonomisjef og personalsjef, sier hun.

Ingen outsourcing

Det er ikke få kvadratmeter Bjørkmo og kollegaene hennes er ansvarlige for å holde rene og ordentlige.

– Vår oppgave er like viktig som steinhuggerens eller gipsmakerens. Hvis vi ikke holder orden her, får ikke de andre gjort jobben sin, og da kan vi like godt stenge hele anlegget, sier hun.

Renholdsleder er et yrke Bjørkmo setter pris på.

– Det er heldigvis ikke lenger slik at vi blir sett ned på, vi blir i høyeste grad respektert for jobben vi gjør, sier hun.

Tidligere var renholdet av Nidarosdomen og de andre bygningene satt ut til et eksternt rengjøringsbyrå, men disse tjenestene ble tatt inn igjen i foretaket i 2006. Og slik kommer det til å fortsette.

– Noen outsourcing blir det ikke mens jeg sitter som tillitsvalgt, slår Angela Bjørkmo fast.

Stolt av jobben

Ved siden av Nidarosdomen ligger besøksenteret som de også har ansvaret for driften av. Her finnes blant annet kafé og suvenirbutikk. Gaëlle Basakci er Parat-medlem, guide og butikkmedarbeider.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. – Jeg er stolt av å jobbe for et anlegg som er så viktig i Norges historie, sier Gaëlle Basakci.
 2. I verkstedet til Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) jobber det flere steinhuggere.
 3. Restaurering av Kongeinngangen.
 4. Hver eneste stein i Nidarosdomen er registrert og kategorisert. Her fra restaureringen av Kongeinngangen.
 5. Angela Bjørkmo er hovedtillitsvalgt for Parat.
 6. Åse Huseth, Tone Kristin Harbakk og Gry Kleven.
- Alle foto: Vette Daler.*

I besøksenteret er det kafé og suvenirbutikk som dekker både Nidaros domkirke og Erkebispegården. I 2016 ble det registrert til sammen 400 000 besøkende. Foto: Vetle Daler.

Hun er et eksempel på det internasjonale mangfoldet i virksomheten.

– Her finnes ansatte fra både Frankrike, Danmark, Storbritannia, Russland og Tyskland.

Jeg er stolt av å jobbe for et anlegg som er så viktig i Norges historie, sier Basakci.

Hun er opprinnelig fra Frankrike, og i tillegg til å betjene suvenirbutikken, guider hun turister, også på fransk. Gaëlle stortrives i jobben.

– Jeg har drømt om å bli Indiana Jones siden jeg var barn og kunne ikke tenkt meg å jobbe bak en skjerm på et kontor. Dessuten setter jeg stor pris på å møte mennesker, sier hun med et smil.

Gaëlle har nylig gått opp i både stillingsprosent og i lønn. Hun roser sin hovedtillitsvalgt for jobben hun gjør.

– Bjørkmo har slåss en del kamper for meg, og nå har jeg endelig en stilling jeg kan leve av, sier hun.

Selger Nidarosdomen

Restaureringsprosjektet har også en egen avdeling for kommunikasjon og marked, som har ansvaret for å selge Nidarosdomen og Erkebispegården som turistmål. Også her har Parat

medlemmer. Tone Kristin Harbakk er markeds konsulent.

– Vår jobb er å få folk til å besøke Nidarosdomen og Erkebispegården, og vi henvender oss både til lokalbefolkningen og til turistmarkedet, sier hun.

Blant arrangementene avdelingen arbeider med, er smedfestival, familiedager og «Jul i Erkebispegården». Utvikling og gjennomføring av omvisninger og utstillinger og opplæring av guider og publikumsverter er også blant avdelingens ansvarsområder.

– Dette er en spennende jobb, og jo mer jeg lærer, desto mer interessant blir det å formidle historien om restaureringen, sier Åse Huseth, som er formidlingskonsulent.

NRK-serie ga resultater

Gry Kleven er bookingsansvarlig og sier at interessen for Nidarosdomen og Erkebispegården har økt markant etter at NRK-serien «Anno» ble spilt inn i og ved Erkebispegården.

– Vi ser at folk har fått opp øynene for historien, og det er veldig positivt for oss. Samtidig har vi et særlig ansvar for å ta vare på de gamle håndverksfagene, og Anno har gjort at også interessen for disse fagene har økt. Det er vi glade for, sier Åse Huseth.

Nidaros Domkirke

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) er et statlig forvaltningsorgan under Kulturdepartementet med oppgave å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården slik at disse bevares, utvikles og formidles som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Anlegget hadde 400 000 besøkende i 2016.

NDR er også et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

Noen av de viktigste restaureringsprosjektene akkurat nå:

- **Kongeinngangen**

Kongeinngangen er en portal med en overbygd forhall på søndre fasade av Nidaros domkirkes kor. Den er opprinnelig oppført i 1230-årene og er blant de mest dekorerte bygningsdelene på kirken. Her foregår en svært omfattende restaurering der hele portalen er demontert.

- **Belysning**

Modernisering av belysningen for alle bygninger som understreker arkitekturen og kunsten i byggverket, og som tilfredsstillers bruksbehov uten å bryte med bevaringsprinsippene.

- **Erkebispegården – Artilleribygget**

Artilleribygget i Erkebispegården er under totalrehabilitering og restaurering. Arbeidene ble påbegynt i 2010. Etter planen skal det her etableres kontorer for NDR og Rustkammeret.

Milliarder i bidrag fra pensjonistene

Ifølge Liv Aasen Mjelde, som er medlem av det sentrale pensjonistutvalget i Parat, bidro norske pensjonister med gratis arbeidskraft verdt 25 milliarder i fjor. Tallene har hun hentet fra en rapport som Ny Analyse har utarbeidet for Statens seniorråd.

Tidsbruken knyttet til formelt frivillig arbeid anslås til om lag 13 800 årsverk og uformelt frivillig arbeid til 32 000 årsverk i 2016.

Medlem av det sentrale pensjonistutvalget i Parat Liv Aasen Mjelde. Foto: Lill Fischer.

– Vitalitet er det nye kodeordet blant godt voksne. Sammen med aktivitet og ikke minst ungdommelighet bidrar vi i samfunnet, sier Aasen Mjelde.

Vel 50 prosent av landets pensjonister driver med frivillig arbeid i form av møter og oppgaver knyttet til organisasjoner, politiske partier, velforeninger, borettslag, menigheter og liknende, viser den store pensjonistundersøkelsen som TNS Gallup utførte for Statens seniorråd og som verdianalysen baserer seg på.

Sammen med de andre kontaktpersonene i Parat Pensjonist deltok Mjelde på den årlige samlingen i Vilnius for kontaktpersonene. Det er ønskelig å nå ut til flere, og kontaktpersonene oppfordrer alle pensjonistmedlemmene til å gå inn og rette opp manglende e-postadresser på «Min side» på www.parat.com.

Parat-medlemmer kan nå tegne tannhelseforsikring

En helt ny medlemsfordel for YS og Parat er tannhelseforsikring gjennom Gjensidige forsikring. Dette er en forsikring der det i dag ikke er noen velferdsordninger for yrkesaktive over 18 år.

Tannhelseforsikringen skal sikre deg mot uforutsette kostnader i forbindelse med behandling hos tannlege. Kostnaden er delt på tre ulike alderstrinn, der de yngste betaler 552 kroner, mens de eldste må betale 2 040 kroner i året. Egenandelen er 500 kroner per skade for alle, uavhengig av alder.

Forsikringen forutsetter regelmessig kontroll hos tannlege og dekker for eksempel fyllinger, krone- og broterapi, rotfylling, tannkjøttbehandling og implantatbehandling. Det er også mulig å forsikre husstandsmedlemmer.

Parat gir ikke penger til politiske partier

I likhet med YS er Parat parti-uavhengig og gir derfor ikke bort noe av medlemmenes penger til politiske partier. Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud sier medlemmenes penger i Parat brukes til tariff- og lønnsforhandlinger, juridiske saker og andre medlemsaktiviteter.

Spørsmålet har igjen blitt aktualisert etter at LO gir bort 13 millioner kroner til Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet. Arbeiderpartiet får brorparten av LO-millionene, når de mottar 10 millioner kroner.

– LO må få lov å bruke penger som de vil, men for oss fremstår det problematisk å gi bidrag tilsvarende månedskontingenten til over 20 000 medlemmer, sier Skjæggerud.

Parat-lederen sier Parat er opptatt av politikk, men da gjelder det arbeidslivspolitikken og hva som gagner medlemmer og samfunnet best mulig.

– Dette gir oss den nødvendige friheten til å kritisere alle partier, uavhengig av partifarge, dersom de fremmer forslag som bryter med våre interesser. Samtidig har vi frihet til å støtte alle partier som ivaretar våre saker, uavhengig om de ligger til høyre eller venstre i politikken, sier Skjæggerud.

Møte om stevning i Søgne endte i kaos

Det oppsto ifølge Kommunal Rapport kaos da Søgne-ordfører Astrid Hilde (Ap) ba kommunestyret delegere til en annen politiker å representere kommunen når varslersaken kommer for retten. Selv vil ordføreren vitne for motparten, som representeres av Parat, når varslingssaken mot kommunen kommer opp i retten.

Saken gjelder varslar fra to ansatte Parat-medlemmer som hevder kommunens ledelse har brutt arbeidsmiljøloven og mener de har blitt utsatt for gjengjeldelse etter varsling. Forholdene er på bestilling fra kommunen gransket av selskapet Deloitte, som stilte spørsmål ved rådmannens rolle og anbefalte videre undersøkelser, noe kommunestyret ikke ønsket.

Advokat i Parat, Christen Horn Johannessen, vil føre saken mot Søgne kommune på vegne av Parats medlemmer.

Kilde: Kommunal Rapport

Parats regionutvalg (RU)

■ RU region Nord (Finnmark, Troms, Nordland):

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Johanne Hagerupsen, Høgskolen i Harstad

E-post: johanne.hagerupsen@hih.no

Øivind Østbø, Remiks

E-post: oivind.ostbo@remiks.no

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Tor-Fredrik Olsen, Finnmark Fylkeskommune

E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no

Line Anett Paulsen, Securitas, Leknes Lufthavn, Ungrepresentant

E-post: line_hoseth_88@hotmail.com

■ RU region Midt (Nord- og Sør Trøndelag, Møre og Romsdal):

Leder, Jannike Hanssen, Statens vegvesen

E-post: Jannike.hanssen@vegvesen.no

Morten Mørch, NTNU

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Siri Finseth, Helse Nord-Trøndelag

E-post: Sirs.finseth@helse-nordtrondelag.no

Grete Kambuås, Boots Apotek

E-post: gretkam@online.no

Marit Holstad Aarsæther, Høgskolen i Volda

E-post: maritaa@hivolda.no

Mona Nerland, Politiet i Molde, Ungrepresentant

E-post: mona.nerland@politiet.no

■ RU region Øst (Østfold, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus):

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendam.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjønso - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Hans Andreas Bøhmer, Securitas i Oslo, Ungrepresentant

E-post: hanboh@gmail.com

■ RU region vest (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane):

Leder: Rune Skaar, Bergen kommune

E-post: rune.skaar@bergen.kommune.no

Vidar Alfei, NAV Økonomiteneste

E-post: vidar.alfei@nav.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Wibecke Søråas Onarheim, Gulating lagmannsrett

E-post: wibecke.soraas.onarheim@domstol.no

Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen, Ungrepresentant

E-post: eandreassen@gategourmet.com

■ RU region Sør (Aust- og Vest Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud):

Leder: Ragnhild Negård - NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Nina Ødegård – Høyskolen i Buskerud og Vestfold

E-post: Nina.Odegard@hbv.no

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fmbujin@fylkesmannen.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Hilde Valen, NAV i Vennesla, Ungrepresentant

E-post: hilde.valen@nav.no

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

*Thore Eithun Helland
Advokat*

*Thomas Lilloe,
Forhandler*

*Odd Jenvin-Steinsvåg,
Spesialrådgiver*

*Lene Liknes Hansen
Advokat*

*Katrine Andresen Roald
Advokat*

*Guro Løkken Bæro
Advokat*

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Nabobråk

Også i år har naboen satt opp en trampoline. For meg og min mann er bråket fra trampolinen et ork. I år har naboen flyttet trampolinen helt inntil grensen vår. Dette er svært enerverende, og jeg lurer på om det er noe vi kan gjøre for å få slutt på galskapen. Naboen har selvsagt flyttet trampolinen for å spare egne ører, men nå er det vi som får småbarnsperioden på nytt.

Laila Sofie

Svar: Noe støy og sjenanse fra naboer må tåles, men om naboen overskrider tålegrensen, har naboen brutt naboloven, som sier at ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som er urimelig eller unødvendig til skade eller ulempe på naboeiendommen. Ved brudd på bestemmelsen kan det kreves retting og erstatning.

Du kan sende et rekommandert brev til naboen der du gir dem to uker til å flytte trampolinen til et område som gjør at sjenansen blir innenfor det som må tåles.

Om dette ikke gjøres, vil du kunne klage naboen inn for forliksrådet for å få dom for kravet. Blir saken ikke avgjort i forliksrådet, kan den tas til tingretten. Trolig vil husforsikringen dekke kostnadene med bruk av egen advokat, om det er ønskelig med juridisk assistanse.

Thore

Tidspunkt for utbetaling av feriepenger

Jeg skal ha ferie i slutten av mai, men på vår arbeidsplass har vi fellesferie i juli, og feriepenger blir utbetalt som juli-lønn. Kan jeg likevel kreve å få feriepengene utbetalt i mai?

Vegard

Svar: Som arbeidstaker har du etter loven rett på at feriepenger, som er opptjent hos arbeidsgiver det foregående opptjeningsåret, utbetales siste vanlige lønnsdag før ferien. Du kan videre kreve at feriepengene utbetales senest én uke før ferien tar til. Deles ferien, skal feriepengene fordeles tilsvarende.

Disse bestemmelsene kan settes til side i en tariffavtale. Er det på din arbeidsplass kollektivt avtalt at man skal ha feriepenge utbetalt i juli, kan du ikke kreve endring av dette. De fleste arbeidsgivere vil nok likevel være fleksible.

Thomas

Tidspunkt for avvikling av ferie

Jeg jobber i et departement, og i forbindelse med at vi er bedt om å melde inn ferieønsker har jeg et spørsmål: Kan jeg kreve å få avvikle ferien samtidig som min kone?

Kari

Svar: Du kan kreve at minst tre uker sammenhengende ferie blir lagt til perioden 1. juni til 30. september. Etter ferieloven og hovedtariffavtalens bestemmelser skal tidspunkt for avvikling av ferie være basert på enighet mellom deg og arbeidsgiver. Dersom dere ikke blir enige, vil det ligge innenfor arbeidsgivers styringsrett å bestemme når du kan ta ferie. I din situasjon betyr dette at hvis arbeidsgiver sier nei til at ferie avvikles samtidig som din ektefelle, kan du heller ikke kreve dette.

Odd

Bruk av egenmelding

Jeg har nettopp startet i ny jobb. Hvor lenge må jeg ha arbeidet hos arbeidsgiveren min før jeg kan benytte meg av egenmelding ved sykdom?

Trond

Svar: For å kunne bruke egenmelding ved sykdom må du ha arbeidet hos arbeidsgiveren i minst to måneder, noe som er beskrevet i folketrygdloven. Dersom du ikke har opparbeidet deg rett til å benytte egenmelding ved sykdom, må du levere sykemelding til arbeidsgiver dersom du blir syk.

Lene

Sykemelding og ferie

Jeg er sykemeldt 50 prosent og planlegger å ta ferie i juli. Hvordan fungerer 50 prosent sykemelding i kombinasjon med ferie?

Marianne

Svar: Når det gjelder ferie ved sykdom, er det to sider som kan være greit å kjenne til:

1. Beregning av feriedager. Når man jobber 50 prosent og tar ferie, vil både de dagene hvor du er sykemeldt og dine arbeidsdager gå til fradrag fra feriedagsregnskapet. Dette er fordi man ved ferie ikke er «sykemeldt», men på ferie.

2. Lønn kontra sykepenger. Jeg legger til grunn at du har full rett på feriepenger fra arbeidsgiver fra i fjor. Du skal ved ferie gi beskjed til NAV, slik at utbetalingen deres opphører i ferien. Arbeidsgiver står for full utbetaling av feriepenger.

Katrine

Ferie og sykepengerrettigheter

Familien vår har planlagt å ta en lengre reise denne sommeren og høsten. Vi gjør dette nå før barna begynner på skolen. Vi reiser til Asia og blir borte i tre måneder. Mannen min og jeg tar ut fem uker ferie, mens resterende er permisjon uten lønn, noe som er godkjent av arbeidsgiver. Nå har en venninne fortalt meg at vi vil miste retten til sykepenger. Stemmer virkelig dette?

Tove

Svar: Dersom man har avbrudd i arbeidsforholdet på mer enn 14 dager, får dette konsekvenser for retten til sykepenger, dette ifølge folketrygdloven. Samtidig er det en sikringsbestemmelse i samme lov som gir rett til sykepenger dersom man midlertidig er ute av arbeid i mindre enn en måned, men da med en lavere utbetaling.

Det regnes ikke som avbrudd i arbeidsforholdet når man tar ut ordinær ferie, eller har turnusordninger. Dere er borte så lenge at dere er utenfor folketrygdlovens bestemmelser. Det er derfor slik at dersom dere blir syke, på reisen eller når dere kommer tilbake, vil dere ikke ha rett til sykepenger. For å få rett til sykepenger igjen må dere først jobbe i fire uker. Vær også oppmerksom på at lengre reiser også krever utvidet reiseforsikring. Ta derfor kontakt med forsikringselskapet før dere reiser.

Guro

SUDOKU

9	1							2
		2	3			7	9	
		8	2	6	9			
						5	6	
8	5							
	2		7	5	8	9		
7					6		5	
1					3			
	3		1		7	8		6

Lett

© Bulls

		8						
				3		7		
3	6			4				8
	7		4	9				
				5	4	8		
6		5		3		2		
		3	7	6			5	
5		6						
	2		5		8		3	

Middels

© Bulls

		8						
			3		7			
3	6			4				8
	7		4	9				
				5	4	8		
6	5			3		2		
		3	7	6			5	
5		6						
	2		5		8		3	

Vanskelig

© Bulls

A	A	T	K	S	I	T	S	I	N	I	N	E	L	G
G	E	N	J	S	U	B	L	E	Å	U	E	Y	N	Ø
L	N	E	A	T	J	A	E	I	E	R	N	I	J	E
D	N	I	J	T	G	U	B	I	Ø	R	R	Ø	K	B
T	E	I	L	E	U	Y	T	F	S	Ø	Ø	K	I	I
L	E	L	T	E	G	R	K	I	J	K	U	F	A	J
A	G	N	K	G	D	E	A	K	M	J	N	D	T	Y
I	E	A	I	A	T	L	L	L	T	E	I	I	G	U
J	S	N	N	O	T	E	I	N	Y	T	R	E	N	V
T	G	P	T	L	D	A	G	T	S	T	I	S	B	G
D	L	R	I	N	R	E	L	R	E	K	E	R	L	A
G	A	D	E	A	R	Y	Å	O	T	N	E	L	T	U
K	R	P	V	I	L	Ø	J	S	G	N	Å	Ø	S	R
E	L	H	K	U	R	B	L	O	H	O	K	L	A	E

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

ALKOHOLBRUK	KARTOTEKFØRE
ÅRSTID	LÅNETILDELING
BEISKNING	LENINISTISK
BYGGING	NATURALYTELSE
DELKATALOG	PENDELKJØRING
JENTEGAL	REGNTJUKKE
	SJØLIV
	SJUTIMERS
	UTFØRE

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av en Elvang Latitude alpukka-pledd av 50 prosent alpakkauil, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 4. september 2017.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til tryggve.bergsland@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvoluttene «Hjernetrim 3/2017». Vinneren av hjernetrim i 2/2017 er Anne Løfsgaard, Oslo.

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven A
- Spilopper
- Brukes om fjaserier

SVAR: ABLEGGYER

R E A E Ø Y L G B

FYLL INN ORDET:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Partipolitisk uavhengig

Parat er en partipolitisk uavhengig fagforening, i likhet med vår hovedorganisasjon YS. Det er nettopp det som er grunnen til at mange av oss, meg selv inkludert, er medlem i Parat.

Hva innebærer det så å være partipolitisk uavhengig? Både Parat og YS uttrykker jo til tider politiske meninger, som kan tolkes som støtte til politiske partier. Parat var jo for eksempel blant de første organisasjonene som gikk ut mot Solberg-regjeringen og ba resten av fagbevegelsen være med på aksjoner, da regjeringen foreslo større adgang til midlertidig ansettelse.

Vi var samtidig tilhengere av deler av de andre forslagene. Blant annet økte aldersgrenser i arbeidslivet, som er i tråd med arbeidslinjen og nye opptjeningsregler for pensjon. Disse endringene støttet vi åpent, og vi ga den samme regjeringen ros for endringene.

Flere vil kanskje også huske at Parat i 2013 gikk hardt ut i Ryanair-saken, mot den daværende Stoltenberg-regjeringen. Dette da regjeringen ikke hadde fulgt opp og sørget for kontroll av flyselskapets opptreden som arbeidsgiver i Norge.

Slike saker forstår jeg kan så tvil om Parat egentlig er partipolitisk uavhengig, dersom man bare får med seg den ene saken.

Alle partiene på Stortinget vet at Parat er partipolitisk uavhengig. Politikerne på Stortinget vet at når vi uttaler oss om saker som angår våre medlemmer, er det fordi Parats medlemmer har en politisk interesse i akkurat den saken. Ikke fordi Parat skal støtte ett spesielt parti, eller bygge opp til en kommende valgkamp. Vi kommer ikke som en politisk konkurrent, men som en fagforening.

Den uavhengigheten gir oss anledning til å rose partier i enkelt-saker, når vi mener de gjør noe bra. Tilsvarende, og kanskje enda viktigere, det kan aldri stilles spørsmål ved om vi er mildere mot, eller til og med lar være å kritisere, et partis politikk eller en regjeringens vedtak, fordi vi har en tett relasjon til partiet, eller fordi det kan skade en kommende valgkamp.

Nå er det imidlertid slik at flere av Parats tillitsvalgte også har verv i ulike politiske partier lokalt og sentralt. Det er positivt at flere engasjerer seg i demokratiet. Det er med på å gjøre det norske samfunnet til det det er i dag. Samtidig er det ingen av Parats tillitsvalgte som har verv i et politisk parti på grunn av sin posisjon i Parat.

Det er heller ikke noe problem for Parat at vi har tillitsvalgte med mange ulike politiske meninger. Det er jo nettopp slik

det også er ute i samfunnet, på hver arbeidsplass og rundt hvert lunsjbord. Det er dette som er med på å utvikle oss som organisasjon, og det gjenspeiler forholdene i arbeidslivet generelt.

Derfor er det helt naturlig for Parat å være tydelige på at et medlemskap i vår fagforening ikke er det samme som å sende penger gjennom oss til et parti du kanskje ikke stemmer på. Parat lever godt med at vi står fritt til å være enige, og uenige, med alle partiene fra sak til sak. Vi lever også godt med at vi ikke får sitte i styrende organer til partier, og at vi ikke får direkte medvirkning til politikken partiene fører.

At noen fagforeninger velger å støtte partier økonomisk er selvsagt helt greit, så lenge det skjer åpent. Det står de fritt til å velge. Men man kan ikke både støtte partier økonomisk med medlemmenes penger, og samtidig kalle seg partipolitisk uavhengig.

Vær likevel trygg på at velger du og dine kolleger Parat som fagforening, velger ikke vi parti for deg. Det er slik våre medlemmer vil ha det.

God sommer.

Vegard Einan
Nestleder i Parat

Twitter: @vegardeinan

Facebook: facebook.com/VegardNestlederParat/

Foto: Trygve Bergsland

Kom nærmere opplevelsen

Med Esso Mastercard får du 50 øre/l i rabatt på drivstoff. I tillegg får du 25 % rabatt på leiebil hos Europcar. Dessuten får du 20 % rabatt på bilvask hos oss og hver 6. vask gratis når du bruker rabattheftet!*

Husk også at kortet ditt kan brukes til alle innkjøp, overalt!

Finn ut mer og søk på essomastercard.no/ys

An ExxonMobil Brand

*På stasjoner hvor rabatthefte tilbys. Drivstoffrabatt forutsetter bruk av et Esso Mastercard. Effektiv rente ved kreditt på kr 15 000 o/12 mnd. er 31,13 %. Total kredittkostnad kr 1 947.

Gjensidige
Bank

Garantert
knallgod
sparerente

Fastrenteinnskudd til 1,80 % rente

En fastrentekonto passer for deg som har minst 25 000 kroner, og kan binde pengene i 6 eller 12 måneder. Du får en god og forutsigbar avkastning.

Priser:

- Innskudd med binding i 6 måneder: 1,80 %
- Innskudd med binding i 12 måneder: 1,80 %

Prisene på Fastrenteinnskudd er nominelle renter gjeldende per 12.6.2017 og kan endres på kort varsel. Sjekk gjensidigebank.no for dagens priser og bestill fastrenteinnskudd i nettbanken. Dersom du ikke allerede er kunde, åpner du enkelt konto ved å bruke BankID.